

Αναπλάθοντας το Θερινό Όνειρο:
Διαδρομές και παραστάσεις στην Β' Πλαζ Βούλας

Ιωάννα-Ζωή Ζαμάνη

Αναπλάθοντας το Θερινό Όνειρο:
Διαδρομές και παραστάσεις στην Β' Πλαζ Βούλας

Φοιτήτρια: Ιωάννα-Ζωή Ζαμάνη
Επιβλέπων καθηγητής: Κωστής Πανηγύρης

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Φεβρουάριος 2022

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας πρωτίστως θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την οικογένεια μου για την υποστήριξη, ενθάρρυνση και συμπαράσταση τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Θα ήθελα να ευχαριστήσω επίσης τον επιβλέποντα καθηγητή μου Κωστή Πανηγύρη για την διαρκή του καθοδήγηση, τους φίλους μου για την υποστήριξη τους και ιδιαίτερα την Αναστασία για τις πολύτιμες συμβουλές της.

Περίληψη

Μέρος του προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης της μεταπολεμικής Ελλάδας, αποτέλεσε η εντατική αξιοποίηση της ακτογραμμής του Σαρωνικού. Ο σχεδιασμός της ξεκίνησε στα μέσα του '50 και δύο δεκαετίες αργότερα, οι ελεύθερες ακτές είχαν πλέον δώσει τη θέση τους σε οργανωμένες πλαζ που προσέφεραν όλες τις σύγχρονες ανέσεις, όπως προέτρεπε το κίνημα του μοντερνισμού. Μια από τις πλαζ που κατασκευάστηκαν είναι αυτή του δεύτερου αλιπέδου της Βούλας. Η παραλία αυτή αποτέλεσε δημοφιλή προορισμό για λίγες δεκαετίες πριν εν τέλει εγκαταλειφθεί. Η ακτή σήμερα είναι ερειπωμένη. Γυμνοί τσιμεντένιοι όγκοι και ανεξέλεγκτη βλάστηση έχουν δημιουργήσει ένα ιδιόρρυθμο πάρκο. Η εικόνα αυτή, σε συνδυασμό με το ιδιαίτερο κτιριολογικό πρόγραμμα που έχει η «πλαζ του '60», αποτέλεσε την αφορμή αυτής της εργασίας, η οποία προτείνει την αξιοποίηση της ακτής και θέτει το ερώτημα: ποιο μπορεί να είναι το καλοκαιρινό όνειρο για τους Αθηναίους;

Abstract

The utilization of the Saronic coastline was part of the development of tourism in Greece's post-war era. The coast's design started during the mid-fifties. Two decades later, Saronic's seashore has been turned into organized coasts with all the conveniences that the modernism movement suggested. One of the shores created, was Voula's second shore. For a while, it was a well-liked destination, but eventually abounded. Concrete masses and uncontrollable herbage have created a peculiar park. This image, along with the distinct usage of the buildings of this "60's shore" was the source of inspiration for this project that suggests the exploitation of this coast and sets the question of what the summer dream of Athenians may be.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ σελ.8

Άνθρωπος και ακτή στην πορεία του χρόνου

Η μεταπολεμική Αθήνα και η τουριστική ανάπτυξη του Σαρωνικού

Για μπάνιο στη δεκαετία του '60

Κάποιες κοινές λειτουργίες των πλαζ

II. Β' ΠΛΑΖ ΒΟΥΛΑΣ σελ.16

Ο σχεδιασμός της πλαζ με βάση τα αναλυτικά σχέδια των αρχιτεκτόνων

Τα φυτά στο οικόπεδο

Για μπάνιο στην πλαζ της Βούλας

Η ακτή σήμερα

III. Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΚΤΗΣ σελ.32

Προγραμματισμός μελέτης

Χώρος στάθμευσης οχημάτων

Κυρίως κτίρια και χάραξη του τοπογραφικού διαγράμματος

Το πρόγραμμα των κτιρίων

Ο εξοπλισμός

Οι εξέδρες

Διαδρομές και παραστάσεις

Λειτουργία της ακτής

ΕΠΙΛΟΓΟΣ σελ. 71

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Άνθρωπος και ακτή στην πορεία του χρόνου.

Η μεταπολεμική Αθήνα και η τουριστική αξιοποίηση του Σαρωνικού.

Για μάνιο στην Αθήνα του '60.

Κάποιες κοινές λειτουργίες των πλαζ.

εικ. 1. Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας, 'Στο Λαιμό της Βουλιαγμένης', 1948

Άνθρωπος και ακτή στην πορεία του χρόνου.

Η σχέση του ανθρώπου και της ακτής εξελίσσεται διαρκώς και μαζί εξελίσσονται και οι εγκαταστάσεις που δημιουργούνται για να υποστηρίξουν αυτή τη σχέση.

Το θαλάσσιο μπάνιο όπως και οι δραστηριότητες που σχετίζονται με αυτό, έχουν αλλάξει εντυπωσιακά από τις αρχές του 19ου αιώνα μέχρι και σήμερα. Για παράδειγμα, δύο αιώνες πριν η επίσκεψη στη θάλασσα δεν αποτελούσε καλοκαιρινή συνήθεια αλλά πραγματοποιούνταν καθαρά και μόνο για θεραπευτικούς λόγους. Με βάση αυτή την ανάγκη δημιουργήθηκαν και οι πρώτες λουτροπόλεις και κέντρα θαλασσοθεραπείας. Όταν αργότερα το θαλάσσιο μπάνιο θα αποκτήσει ψυχαγωγικό χαρακτήρα, οι παραθαλάσσιες εγκαταστάσεις θα υιοθετήσουν τέτοια μορφή ώστε να πλαισιώνουν τις νέες συνθήκες.

Καθοριστική για τη μορφή των εγκαταστάσεων είναι επίσης η εξέλιξη της κοινωνικής θέσης της γυναίκας. Στις πρώτες οργανωμένες ακτές της Αγγλίας και της Γαλλίας η έκθεση του ημίγυμνου γυναικείου σώματος είναι απαγορευμένη. Άντρες και γυναίκες κολυμπούν χωριστά, αλλά για να αποφευχθεί οποιαδήποτε συνύπαρξη τους δημιουργούνται ειδικές «άμαξες μπάνιου», μέσα στις οποίες οι γυναίκες διασχίζουν την αμμουδιά και βουτούν κατευθείαν στο νερό. Στην Αγγλία, ο νόμος που διαχώριζε τις περιοχές κολύμβησης για τα δύο φύλα έληξε το 1901 και οι «άμαξες μπάνιου» σύντομα εξαφανίστηκαν.

Η παραμονή στην ακτή που συνοδεύεται από αυτονόητες πλέον συνήθειες όπως ηλιοθεραπεία, καθώς και διάφορες παραθαλάσσιες

δραστηριότητες, θα καθιερωθούν σταδιακά από τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα⁽¹⁾.

Στην Αθήνα, οι ακρογιαλιές από τις Τζιτζιφιές μέχρι τον Πειραιά, είναι οι πρώτες που γίνονται γνωστές ως παραλίες για θαλάσσιο μπάνιο. Φημολογείται μάλιστα πως την ξενόφερτη αυτή συνήθεια υποδέχτηκε με δυσπιστία ο λαός μέχρι που η βασίλισσα Αμαλία θα κάνει στις Τζιτζιφιές, το 1834, το πρώτο θαλάσσιο μπάνιο της με έφιππη συνοδεία.

Αντίστοιχα στις ακτές του Φαλήρου ο λαός θα αρχίσει να κολυμπά, μιμούμενος τους εκπαιδευόμενους της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων. Το 1840 δημιουργείται στο Πασαλιμάνι οργανωμένη ακτή με καμπίνες και δημοτικό καφενείο. Την περίοδο αυτή οι άντρες κολυμπούν χωριστά από τις γυναίκες. Σταδιακά, η συνθήκη αυτή άτυπα καταρρίπτεται, αφού άντρες και γυναίκες ξεκινούν κρυφά να κολυμπούν μαζί. Όταν πλέον η θέαση του ημίγυμνου σώματος παύει να είναι σκανδαλώδης, αλλά μια καθιερωμένη συνήθεια, δημιουργούνται το 1927 τα πρώτα μεικτά λουτρά⁽²⁾ των οποίων η καθιέρωση επηρέασε τις σχέσεις των δύο φύλων. Η σχέση του ανθρώπου και της εγκατάστασης είναι αμφίδρομη⁽³⁾.

Η μεταπολεμική Αθήνα και η τουριστική αξιοποίηση του Σαρωνικού.

Η δεκαετία του '50 βρίσκει τη χώρα οικονομικά ανίσχυρη, σε διαδικασία αναδιάρθρωσης, από τις φυσικές και οικονομικές καταστροφές του πολέμου. Η εφαρμογή του σχεδίου Μάρσαλ θέτει σε λειτουργία τη διαδικασία εκμοντερνισμού της Ελλάδας. Ο εκμοντερνισμός του αστικού ιστού συνδέεται με την ανοικοδόμηση των πόλεων μέσω της αντιπαροχής,

η οποία εκφράζεται υλικά μέσω της πολυκατοικίας. Η πολυκατοικία, μοιάζει να επαναλαμβάνεται επ' άπειρον δημιουργώντας αχανείς αστικές εκτάσεις που σταδιακά επεκτείνονται έναντι του φυσικού τοπίου.

Όσον αφορά την ύπαιθρο, ο εκμοντερνισμός επιτυγχάνεται μέσω της τουριστικής της αξιοποίησης⁽²⁾. Ο τουρισμός εντάσσεται στην αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, αποκτά μαζικό χαρακτήρα και πλήθος έργων κατασκευάζονται για να πλαισιώσουν τη νέα συνθήκη. Τα τουριστικά έργα εκτελούνται με κρατικά κεφάλαια, μέσω του ΕΟΤ και της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος.

Στα πλαίσια του εκμοντερνισμού αυτού και της τουριστικής ανάπτυξης, αποφασίζεται η διαμόρφωση της ακτογραμμής του Σαρωνικού, η οποία συγκεντρώνει τουριστικό ενδιαφέρον ήδη από τις αρχές του 20ου αιώνα. Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '60 η ακτογραμμή έχει διαμορφωθεί πλήρως, με μικρές και μεγάλες οργανωμένες παραλίες στις οποίες παρεμβάλλονται λιγότερες ελεύθερες ακτές. Οι σύγχρονες πλαζ είναι εμπνευσμένες από τις οργανωμένες ακτές της δυτικής Ευρώπης και Αμερικής, πάντα επηρεασμένες από τις αντιλήψεις του μοντερνισμού. Το κίνημα αυτό επηρεάζει τόσο την μορφή των εγκαταστάσεων, όσο και το κτιριολογικό τους πρόγραμμα που βασίζεται στον εκσυγχρονισμό της διαδικασίας του μπάνιου. Ο εκσυγχρονισμός αυτός αποσκοπεί στην άνεση και διευκόλυνση των λουόμενων και περιλαμβάνει μια σειρά αυτοματισμών και καινοτόμων εγκαταστάσεων. Οι νέες αυτές συνθήκες θα ανατρέψουν την «τελετουργία» του μπάνιου, και θα μυήσουν το λαό σε πρωτόγνωρες για την Ελλάδα τεχνολογίες⁽³⁾.

(1) Κουρέλου Ντ., 2018, 'Τα μπάνια των λαών', Καθημερινή, διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/k/travel/977892/ta-mpania-ton-laon/> [5/2/2022]

(2) Νιάρχος Θ., 2013, 'ΑΘΗΝΑ 1927: Η χρονιά των bains mixtes', Τα νέα, διαθέσιμο στο: <https://www.tanea.gr/2013/08/09/lifearts/athina-1927-h-xronia-twn-bains-mixtes>

(3) Αίσωπος Γ., 2015, 'Τοπία Τουρισμού: Ανακατασκευάζοντας την Ελλάδα', Σε: Αίσωπος Γ. (επιμ.) Τοπία Τουρισμού: Ανακατασκευάζοντας την Ελλάδα, εκδ. Δομές

Για μπάνιο στην Αθήνα του '60.

Η ακτογραμμή του Σαρωνικού, παραθαλάσσια διαδρομή.

Κι όμως αγάπησα κάποτε τη λεωφόρο Συγγρού
Το διπλό λίκνισμα του μεγάλου δρόμου
που μας άφηνε θαματοουργά στη θάλασσα
την παντοτινή για να μας ξεπλύνει τις αμαρτίες.

Ένας λόγος για το καλοκαίρι. Γιώργος Σεφέρης, 1936

Μια καλοκαιρινή Κυριακή του '60 χιλιάδες επίδοξοι λουόμενοι κατηφορίζουν τη λεωφόρο Συγγρού, μέσα σε λεωφορεία, αυτοκίνητα και ταξί και εκτελούν την παραθαλάσσια διαδρομή από το Φάληρο μέχρι και το Σούνιο, προκειμένου να βρουν μια ελεύθερη θέση στην ακτή.

Οι ακτές από τη δεξιά μεριά, από τις Τζιτζιφιές δηλαδή μέχρι τον Πειραιά, παρότι είναι οι πρώτες που γίνονται γνωστές ως παραλίες για θαλάσσιο μπάνιο, σύντομα εγκαταλείφθηκαν λόγω μολυσμένων υδάτων.⁽⁴⁾ Στα αριστερά εκτείνεται η υπόλοιπη ακτογραμμή που φτάνει μέχρι το Σούνιο. Η παραλία του «Μπάτη» στο Φάληρο, καθώς και οι τρεις πλαζ του Καλαμακίου: «Πικροδάφνη», «Κεντρικά» και «Αλίμου», είναι κάποιες από τις πρώτες ακτές που οργανώθηκαν με την καθιέρωση των Bain Mixtes (μεικτά λουτρά) στο τέλος της δεκαετίας του '30. Η κοντινή τους απόσταση από το κέντρο της Αθήνας και το οικονομικό τους εισιτήριο κατέστησαν τις παραλίες αυτές ιδιαίτερα δημοφιλείς.⁽⁵⁾

Στην Γλυφάδα το 1955 κατασκευάζονται τα «Αστέρια», η πρώτη «πλαζ πολυτελείας» της Αττικής, με σχέδια των Ε. Βουρέκα, Π. Σακελλάριου, Π. Βασιλειάδη, με συνεργάτες τους Αντ. Γεωργιάδη και Κ. Δεκαβάλλα. Η πλαζ κατασκευάστηκε αρχικά ώστε να εξυπηρετεί 5000 επισκέπτες ημερησίως, ωστόσο η επιτυχία της οδήγησε στην επέκταση του συγκροτήματος το 1965.

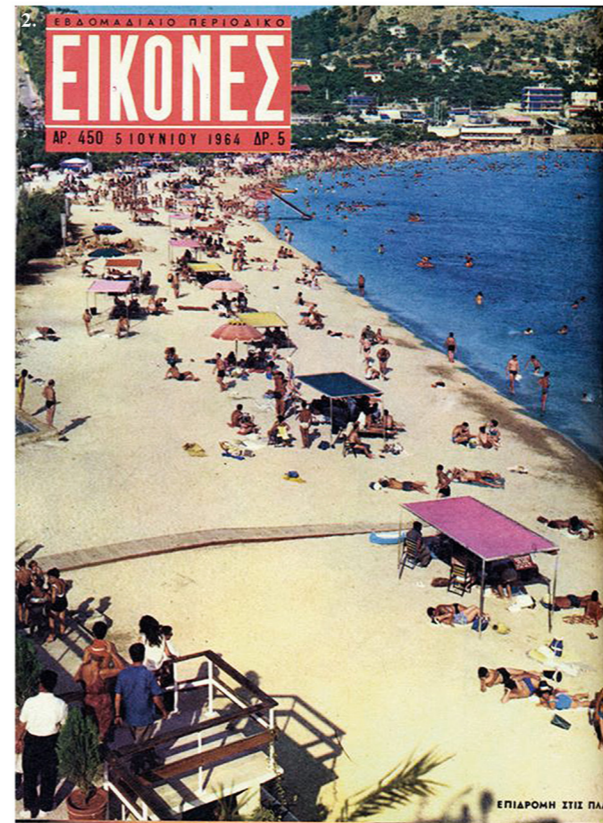
Η ακτή της Βούλας που βρίσκεται στη συνέχεια της διαδρομής απέχει 20 περίπου χιλιόμετρα από το κέντρο της Αθήνας. Η παραλία παρέμεινε αναξιοποίητη και ελεύθερη για το λαό μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '60, οπότε και κατασκευάστηκαν οι δυο πλαζ της Βούλας, για να συμπληρώσουν την ήδη κατάμεστη ακτογραμμή. Η ακτή της Βούλας αποτελεί τη θεματική αυτής της εργασίας, επομένως η αναλυτική περιγραφή της θα πραγματοποιηθεί στα επόμενα κεφάλαια.

Η Βουλιαγμένη που ακολουθεί, είναι η πιο δημοφιλής περιοχή της διαδρομής, με τις παραλίες της να φιλοξενούν τους περισσότερους Αθηναίους λουόμενους. Τη μελέτη ανέλαβε πάλι η ομάδα των Ε. Βουρέκα, Π. Σακελλάριου, Π. Βασιλειάδη. Αρχικά κατασκευάστηκε η λαϊκή πλαζ η αλλιώς τα «Λαϊκά» που βρίσκονται στην μεγάλη ακτή της Βουλιαγμένης και οι εγκαταστάσεις τους μπορούν να φιλοξενήσουν 10.000 άτομα ημερησίως. Στο Λαιμό Βουλιαγμένης και στο Μικρό Καβούρι αναγείρεται ο «Αστέρας», ένα πολυτελές συγκρότημα στα πρότυπα των «Αστεριών» στη Γλυφάδα. Οι εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν πέραν της πλάζ, καμπάνες, εστιατόρια-κέντρα αναψυχής, αθλητικές εγκαταστάσεις, ξενοδοχεία κ.α.

Για την τουριστική αξιοποίηση της παραλίας της Βάρκιζας καθώς και ολόκληρης της περιοχής δημοσιεύονται μελέτες καθ' όλη τη δεκαετία ωστόσο τα σχέδια δεν έχουν υλοποιηθεί και η ακτή παραμένει ελεύθερη μέχρι το 1970 όταν θα παραδοθούν οι οριστικές μελέτες και θα δημιουργηθεί η λαϊκή πλαζ του ΕΟΤ.

Στην Αγία Μαρίνα, το Λαγονήσι, τη Σαρωνίδα, την Ανάβυσσο δημιουργούνται, μετά τη μεταπολίτευση οικισμοί χωρίς οργανωμένο σύστημα, ξενοδοχεία, κέντρα αναψυχής και οργανωμένες και ελεύθερες πλαζ.

Εξήντα χιλιόμετρα σχεδόν από το Δέλτα Φαλήρου βρίσκεται το Σούνιο, που λόγω του έντονου ιστορικού ενδιαφέροντος, προσελκύει περιηγητές ήδη από τον 17ο αιώνα. Η περιοχή σταδιακά οργανώνεται και πλαισιώνεται από τουριστικά θέρετρα και οργανωμένες ακτές.⁽⁶⁾

εικ. 2-7 Για μπάνιο στην αθήνα του '60

(4) Αβρ. Δ., 1956, Μολυσμένα νερά εις Φάληρον, εφ. Εμπρός, 21 Ιουλ, σελ 16

(5) Κούμπιας Δ., 1965, 'Αττικές ακρογιαλιές', εφ. Ελευθερία, 4 Απριλίου, σελ. 4

(6) Αίσωπος Γ. (επιμ), 2015, 'Τοπία Τουρισμού: Ανακατασκευάζοντας την Ελλάδα' εκδ. Δομές

Κάποιες κοινές λειτουργίες των πλαζ

Αποδυτήρια

Τα αποδυτήρια είναι μάλλον η πρωτεύουσα παροχή της οργανωμένης πλαζ και καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος των κτιριακών εγκαταστάσεων. Μάλιστα, ο αριθμός των λουόμενων που μπορεί να φιλοξενήσει κάθε παραλία ορίζεται βάσει των καμπινών που παρέχονται σε αυτή, ανάλογα και το σύστημα των αποδυτηρίων που διαθέτει.

Τα αποδυτήρια μπορούν να είναι ατομικά, εξυπηρετώντας έναν μόνο λουόμενο κατά τη διάρκεια της παραμονής του ή ομαδικά.

Προκειμένου να αυξηθεί η χωρητικότητα των ακτών, κάποια συγκροτήματα αποδυτηρίων λειτουργούν με το σύστημα σάκων. Η προηγμένη αυτή εγκατάσταση αποτελείται από μια αίθουσα με ερμάρια περιμετρικά της οποίας βρίσκονται καμπίνες. Κάθε καμπίνα επικοινωνεί με την κεντρική αίθουσα μέσω ενός παραθύρου. Ο λουόμενος εισέρχεται στην καμπίνα και αφού τοποθετήσει τα ρούχα του σε ειδικό σάκο, ανοίγει το παράθυρο και ειδοποιεί τη λουτροκόμο για να τα παραλάβει. Αυτή του δίνει μια μάρκα την οποία αργότερα θα χρησιμοποιήσει για την παραλαβή του σάκου του⁽⁷⁾
⁽⁸⁾⁽⁹⁾.

Χώροι εστίασης

Από το καφενείο στην πρώτη πλαζ στο Πασαλιμάνι, μέχρι το σύγχρονο “beach bar”, οι χώροι εστίασης αποτελούν, αυτονόητα, αναπόσπαστο μέρος της οργανωμένης ακτής. Στις μεγάλες ακτές του ΕΟΤ δημιουργούνται πολυτελή εστιατόρια και κέντρα διασκέδασης, όμως αυτό που σχετίζεται κυρίως με το μπάνιο είναι το αναψυκτήριο, που εντοπίζεται, πάντοτε σχεδόν, δίπλα στα αποδυτήρια. Στην εφημερίδα Εμπρός δημοσιογράφος περιγράφοντας στον αναγνώστη τα «Αστέρια» Γλυφάδας που μόλις έχουν ανοίξει, αναφέρει με θαυμασμό πως κάτω από το καλαμωτό υπόστεγο, λειτουργεί «σνακ μπάρ» στο οποίο «θα σερβίρονται κατά το αμερικάνικο σύστημα, κάθε είδους σάντουιτς και αναψυκτικών ή ακόμη και φαγητών...στο πόδι!»⁽⁷⁾.

Καθίσματα και σκίαση

Πέρα από τις σταθερές εγκαταστάσεις, μια οργανωμένη ακτή δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρης αν λείπει ο παραλιακός εξοπλισμός. Βλέποντας την πανοραμική εικόνα της ακτής Βουλιαγμένης, η χωροθέτηση του παραλιακού εξοπλισμού δείχνει μια τυχειότητα που απέχει πολύ από τη σύγχρονη τοποθέτηση των ομπρέλο-καθισμάτων. Αυτό συμβαίνει γιατί ο κύριος εξοπλισμός που παρέχεται είναι μεταλλικές πολύχρωμες καρέκλες οι οποίες μπορούν να μετακινούνται κατά την κρίση του επισκέπτη, δημιουργώντας έτσι πυκνώματα και αραιώματα κατά μήκος της ακτής. Τοποθετούνται ώστε να κοιτούν τη θάλασσα ή κόντρα στον ήλιο, σε μεγάλες παρέες ή στα πιο μοναχικά σημεία. Κάποιοι επιθυμούν να τις ενώσουν ώστε να τοποθετήσουν τα πόδια τους, ενώ μπορεί κανείς να εντοπίσει και πιο ευρηματικές χρήσεις τους όπως για παράδειγμα στην εικόνα 12 όπου οι κυρίες έχοντας αναποδογυρίσει τις καρέκλες τους κάθονται στις πλάτες αυτών δημιουργώντας ένα είδος αυτοσχέδιας ξαπλώστρας. Η εικόνα της ακτής μεταβάλλεται διαρκώς. Ανάμεσα στις καρέκλες μπορεί κανείς να εντοπίσει και κάποιους μετακινούμενους πάγκους, με μεταλλικό σκελετό και ξύλινες σανίδες. Έχει μήκος περίπου όσο ένα ξαπλωμένο σώμα και χρησιμεύει σαν ξαπλώστρα. Σκίαση, παρατηρούμε να προσφέρουν και μεγάλα καλαμωτά υπόστεγα κάτω από τα οποία συνωστίζονται με τις καρέκλες τους οι λουόμενοι.

εικ. 7-13 Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός της ακτής

(7) Οικονόμου, Χρ., 1955, 'Η Γλυφάδα ανοίγει τον Ιούλιο θαυμάσιο έργο πολιτισμού', εφ. Εμπρός, 11 Ιουνίου, σελ. 7

(8) Γερμανός, Φρ., 1960, 'Μια νέα πλαζ στο Λαμό Βουλιαγμένης', εφ. Ελευθερία, 18 Αυγούστου, σελ.3

(9)) Οικογένεια Παπαδοπούλου (1961), σκην. Ροβήρος Μανθούλης, Ελλάδα: Κύκλος Φίλμ

II. Β' ΠΛΑΖ ΒΟΥΛΑΣ

Ο σχεδιασμός της πλαζ με βάση τα αναλυτικά σχέδια των αρχιτεκτόνων.

Τα φυτά στο οικόπεδο.

Για μπάνιο στην πλαζ της Βούλας.

Η ακτή σήμερα.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως η ακτή της Βούλας παρέμεινε ανεκμετάλλευτη μέχρι τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας, όταν αποφασίζεται η αξιοποίηση της από τον ΕΟΤ. Τον σχεδιασμό της ακτής αναλαμβάνουν αρχιτέκτονες που έχουν συνεργαστεί στενά με τον Οργανισμό καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης, με επί κεφαλής τον Ι. Τριανταφυλλίδη και τον Φ. Βώκο. Ο σχεδιασμός της ακτής ολοκληρώνεται το 1969, η πλαζ κατασκευάζεται και για τις δύο επόμενες δεκαετίες αποτελεί έναν από τους δημοφιλέστερους προορισμούς της ακτογραμμής μέχρι τα τέλη του '80 που στα πλαίσια της γενικότερης παρακμής των τουριστικών εγκαταστάσεων του ΕΟΤ, η ακτή εγκαταλείπεται.

Ο σχεδιασμός της πλαζ, με βάση τα αναλυτικά σχέδια των αρχιτεκτόνων:

Η έκταση της πλαζ είναι περίπου 65 στρέμματα. Στο βορεινό μέρος του οικοπέδου βρίσκεται η είσοδος των πεζών για εγκαταστάσεις της ακτής και των αυτοκινήτων για το χώρο στάθμευσης. Το πάρκινγκ βρίσκεται στο τρίγωνο που δημιουργείται από τη διασταύρωση της Παραλιακής με την οδό Ακτής που οδηγεί στο Καβούρι, καταλαμβάνει σημαντικά μεγάλη έκταση του οικοπέδου και χωράει σχεδόν 500 οχήματα. Το πάρκινγκ αποκόπτεται από το δρόμο, αλλά και από την παραλία χάρη στην πυκνή φύτευση γύρω του.

Οι εγκαταστάσεις της ακτής περιλαμβάνουν τρεις βασικές κτιριακές δομές τις οποίες πλαισιώνουν βοηθητικές εγκαταστάσεις και αθλητικές υποδομές. Μέσα στη θάλασσα βρίσκονται τρεις εξέδρες από οπλισμένο σκυρόδεμα, που σύμφωνα με μαρτυρίες εντοιχίζουν επικίνδυνα για τους κολυμβητές βράχια. Πάνω στις εξέδρες κατασκευάζονται χτιστά καθίσματα σε ποικίλους σχηματισμούς.

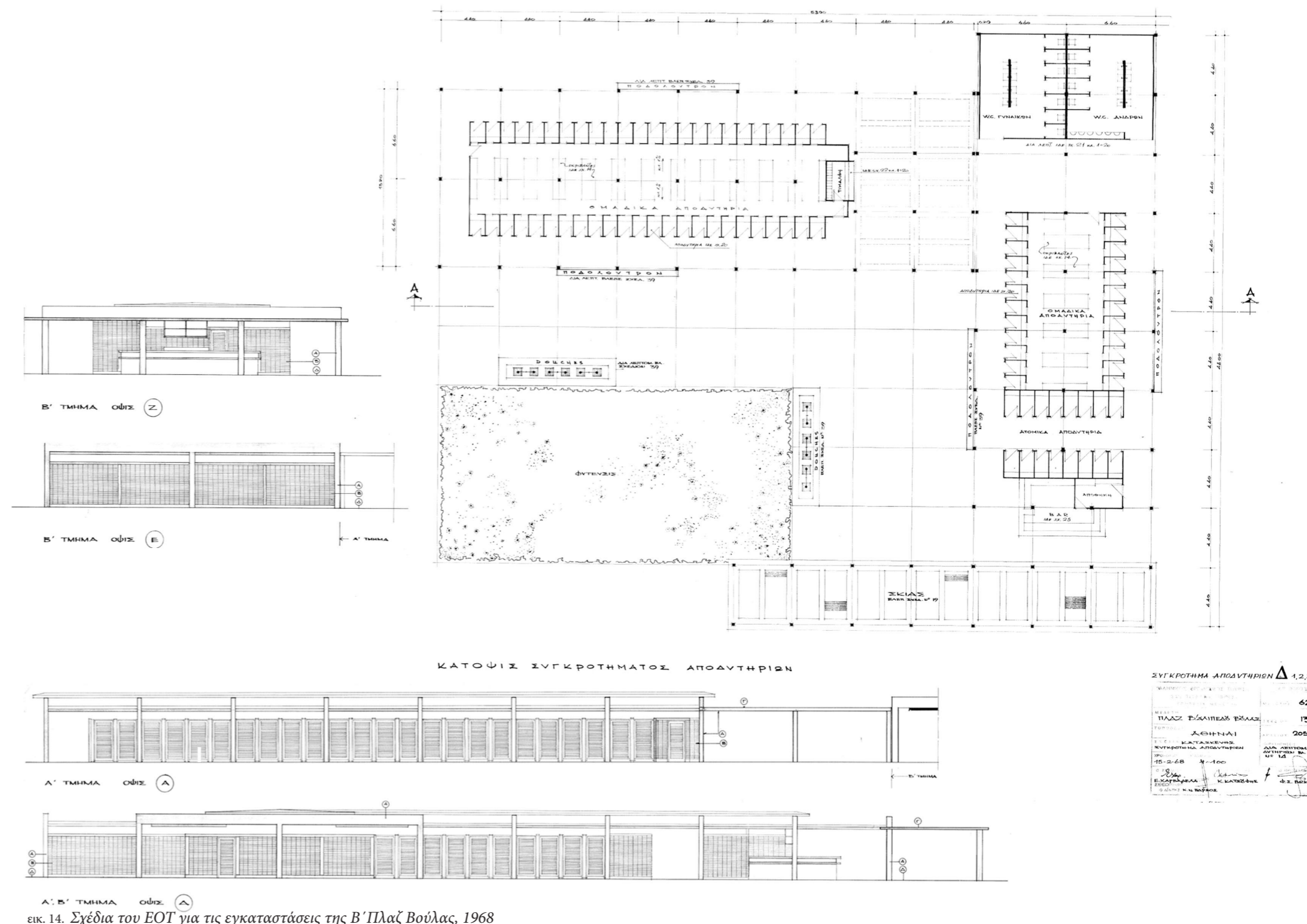
Οι τρεις βασικές κτιριακές δομές είναι όμοιες τόσο στο σχεδιασμό όσο και στις λειτουργίες που στεγαζουν. Τα κτίρια περιλαμβάνουν: Αποδυτήρια με χώρους αποθήκευσης, χώρους υγιεινής και αναψυκτήριο/ snack bar. Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, τα αποδυτήρια έχουν εξαιρετική σημασία για την πλαζ την εποχή αυτή, γι αυτό καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος των εγκαταστάσεων. Τα αποδυτήρια λειτουργούν με το σύστημα των σάκων το οποίο αναπτύχθηκε προηγουμένως. Σε κάθε κτίσμα, το οποίο έχει σχήμα «Γ» υπάρχουν δυο μονάδες τέτοιων εγκαταστάσεων. Η μια βρίσκεται στο οριζόντιο τμήμα της και περιλαμβάνει 48 καμπίνες, γύρω από τον κοινό χώρο αποθήκευσης και η άλλη στο κάθετο και περιλαμβάνει 24 καμπίνες. Το κάθετο τμήμα συμπληρώνουν οι χώροι υγιεινής, το αναψυκτήριο και 16 ατομικά αποδυτήρια, καμπίνες δηλαδή με ατομικό χώρο αποθήκευσης, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από ένα άτομο κατά τη διάρκεια παραμονής του στην ακτή.

Ο σχεδιασμός των κτιρίων και η τοποθέτησή τους στο χώρο δεν γίνεται τυχαία αλλά βασίζεται σε σύστημα που δημιουργείται από έναν κάρναβο 4,4 επί 4,4 μέτρα. Με βάση τις γραμμές του καννάβου χαράσσονται πατώματα, μονοπάτια και φυτεύσεις.

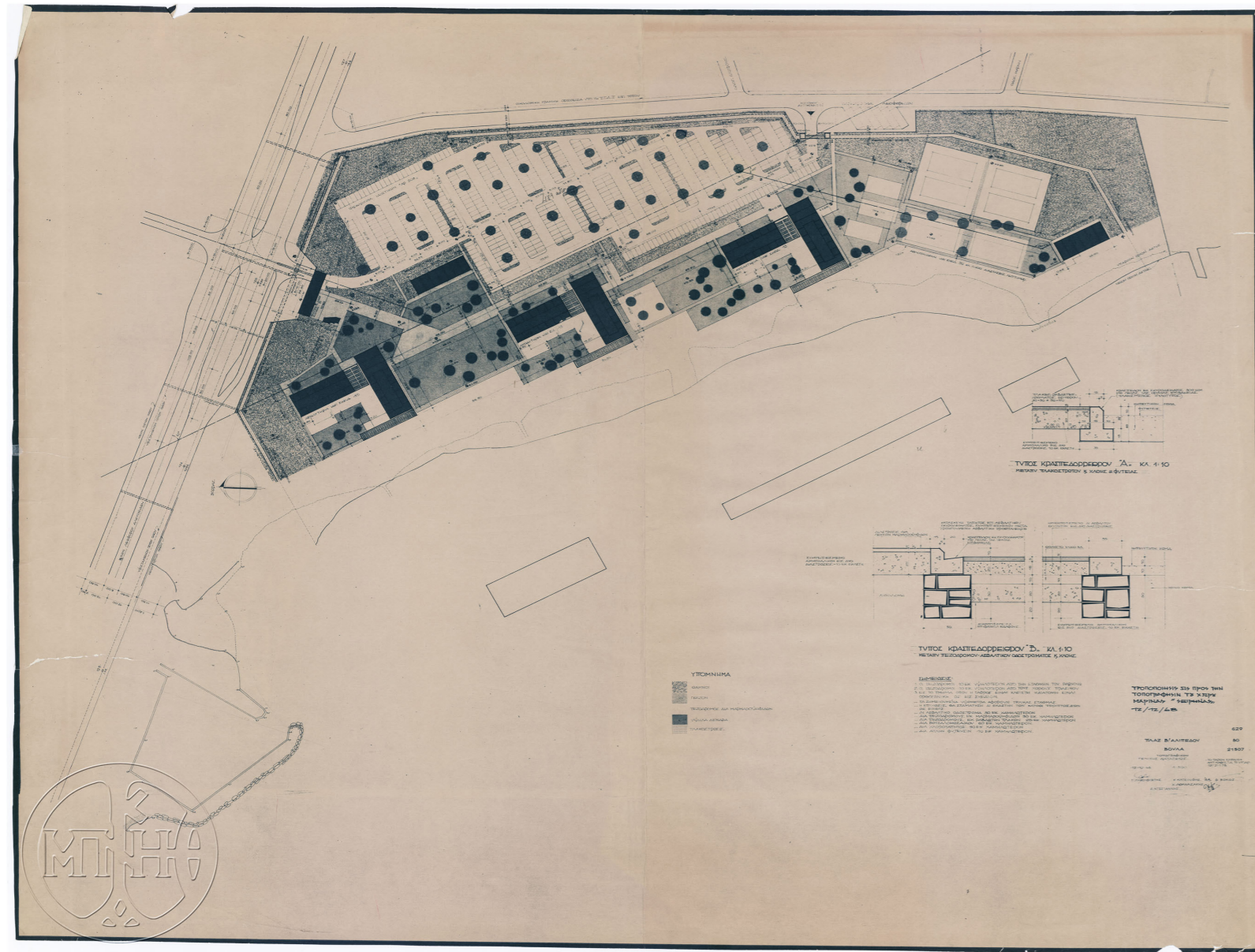
Τα αρχιτεκτονικά σχέδια επεξηγούν με λεπτομερή τρόπο τον σχεδιασμό αυτών των κτισμάτων. Πιο συγκεκριμένα αυτά δομούνται ως εξής.

Τρεις κολώνες με διάσταση 20 x 20 εκ και ύψος 2,5 μετρα βρίσκονται στη σειρά σε απόσταση 6,6 μέτρων μεταξύ τους, πάνω τους τοποθετείται ένα δοκάρι ίδιου πάχους και ύψους 50 εκ. Δημιουργείται έτσι μια μονάδα που θα μπορούσε κανείς να περιγράψει σαν διπλό «Π» και έχει μήκος 13,2 μέτρα. Δημιουργείται αντίστοιχη μονάδα με τέσσερις ίδιες κολώνες που τοποθετούνται σε απόσταση 4,4 μέτρων μεταξύ τους δημιουργώντας ένα τριπλό «Π». Οι μονάδες αυτές τοποθετούνται παράλληλα σε απόσταση 4,4 μέτρων. 7 μονάδες διπλό «Π» ακολουθούμενες από μία μονάδα τριπλό «Π» συνθέτουν τον σκελετό του οριζόντιου άξονα του κτίσματος. Αντίστοιχα για τον κάθετο άξονα χρησιμοποιούνται 8 μονάδες διπλό Π και δυο μονάδες τριπλό Π.

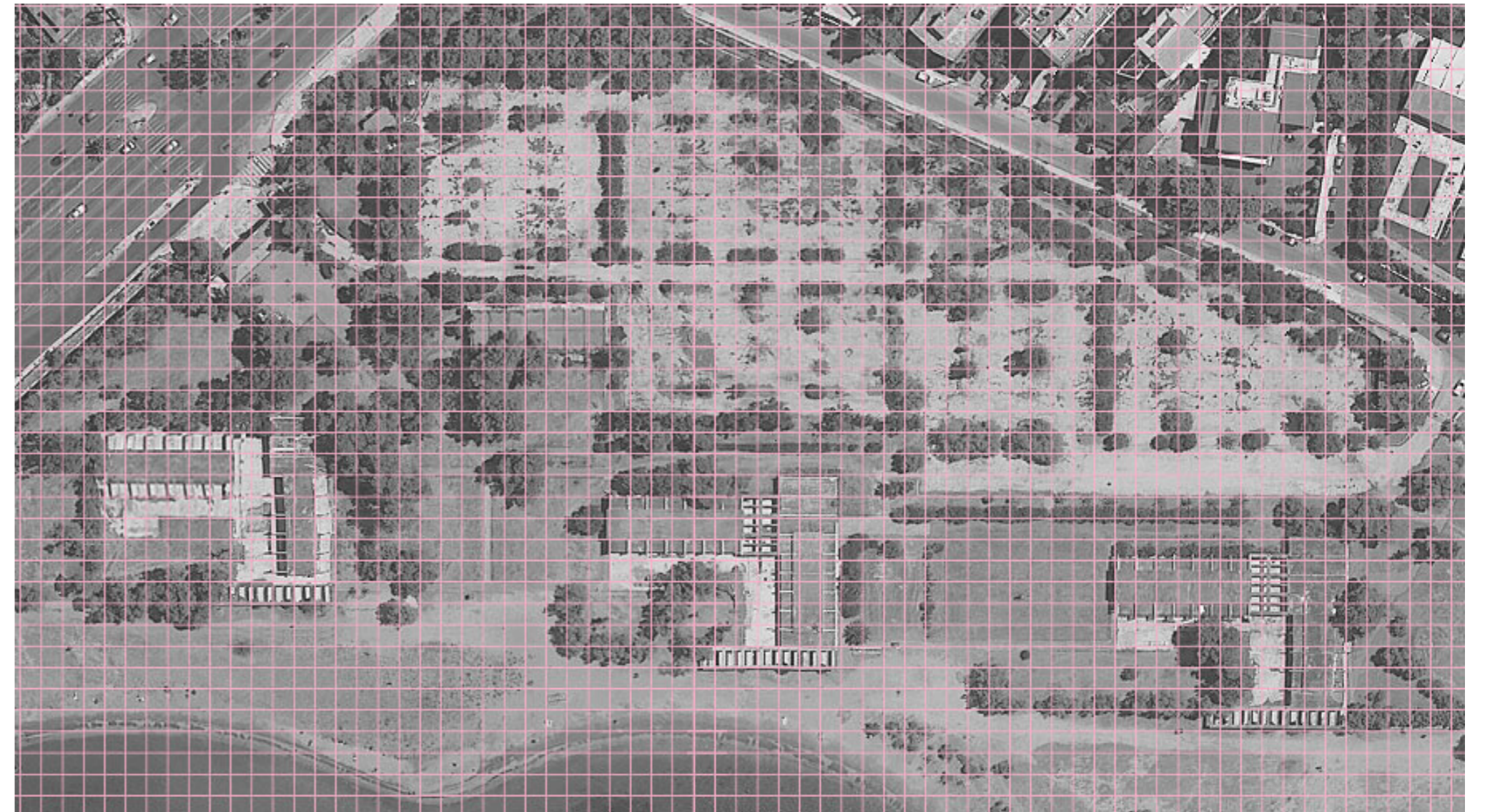
Πάνω σε αυτό το σκελετό θα τοποθετηθούν πλάκες από μπετό πάχους 10 εκατοστών, είτε πάνω είτε κάτω από τα δοκάρια, όπως φαίνεται στα σχέδια, έτσι το ελεύθερο ύψος είναι 2,4 στα σημεία που η πλάκα τοποθετείται κάτω και 3,1 στα σημεία που τοποθετείται πάνω. Κάτω από τα υπόστεγα τοίχοι με εμφανή πλινθοδομή και χωροθετούν τις λειτουργίες που αναφέρθηκαν και οι καμπίνες είναι κατασκευασμένες από ξύλο. Το ύψος των τοίχων δεν ξεπερνάει τα 2,4 μέτρα, έτσι από την απόληξη των τοίχων μέχρι την οροφή υπάρχει κενό.

ΕΙΚ. 14. Σχέδια του ΕΟΤ για τις εγκαταστάσεις της Β' Πλαζ Βούλας, 1968

εικ. 15 Τοπογραφικό του ΕΟΤ για τις εγκαταστάσεις της Β' Πλαζ Βούλας, 1968

εικ. 16 Τοποθέτηση του καννάβου πάνω στο τοπογραφικό της ακτής

Τα φυτά στο οικόπεδο.

Στο τοπογραφικό διάγραμμα του ΕΟΤ επεξηγείται επίσης η φύτευση. Θάμνοι εντάσσονται στο σχεδιασμό ώστε να αποκόπτουν την ακτή από την παραλιακή οδό, αλλά και το πάρκινγκ από τους υπόλοιπους χώρους. Υπάρχουν πολλά ψηλά δέντρα και χώροι με γκαζόν γύρω από τα κτίρια.

Επισκεπτόμενος κανείς την ακτή σήμερα, παρατηρεί πως τα φυτά που βρίσκονται στο χώρο είναι μερικά από τα συνηθέστερα φυτά της Αττικής. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τα δέντρα, στο οικόπεδο, όπως και στην ευρύτερη περιοχή, υπάρχουν πολλά πεύκα που χάρη στο μέγεθος τους δημιουργούν μια ευχάριστη σκιά σε διάφορα σημεία της ακτής. Πλησιάζοντας στη θάλασσα συναντάμε όλο και περισσότερα αρμυρίκια. Το δέντρο αυτό, ανθεκτικό στην ξηρασία και την αλατότητα του εδάφους σκιάζει πολλές από τις παραλίες της Ελλάδας. Υπάρχουν επίσης αρκετές ελιές, μερικοί διάσπαρτοι φοίνικες αλλά και κάποιοι ευκάλυπτοι που ξεχωρίζουν χάρη στο ύψος τους.

Τα φυτά που κυριαρχούν στο χώρο είναι οι θάμνοι, και ιδιαίτερα οι πικροδάφνες. Αυτές, οι βουκαμβίλιες και οι λαντάνες με τα ρόζ άνθη τους δίνουν χρώμα στην πλαζ.

Φωτογραφίες από το προσωπικό μου αρχείο

Για μπάνιο στην πλαζ της Βούλας.

Τα σχέδια της πλαζ σε συνδυασμό με φωτογραφίες των ακτών του ΕΟΤ, άρθρα των εφημερίδων της εποχής και σκηνές από ελληνικές ταινίες, μας βοηθούν να συνθέσουμε μια ζωντανή εικόνα για την επίσκεψη στην Β' Πλάζ Βούλας.

Πρωινό Κυριακής τον Αύγουστο. Χιλιάδες Αθηναίοι που «ξέμειναν» στην Αττική, διασχίζουν την πόλη που «βράζει» με προορισμό τη δροσερή ακτή. Με αμάξια και λεωφορεία φτάνουν στη Βούλα: νέοι, γέροι και οικογένειες με μικρά παιδιά που τρέχουν ανυπόμονα προς όλες τις κατευθύνσεις. Κατευθύνονται προς τα αποδυτήρια και μπαίνουν στην καμπίνα τους. Φορούν τα μαγιό τους, τοποθετούν τα ρούχα τους στο σάκο ανοίγουν το παράθυρο της καμπίνας για να τον δώσουν στη λουτροκόμο. Μπορούν επίσης να αφήσουν τα τιμαλφή τους στον ειδικό χώρο. Βγαίνουν από την καμπίνα και έχουν ήδη ξεχάσει ότι βρίσκονται στην πόλη. Σειρά έχει τώρα η αναζήτηση του σημείου που θα αποτελέσει «σπίτι» τους για τις επόμενες ώρες.

Αφότου βρουν κενές καρέκλες ή πάγκους, μπορούν να τους μετακινήσουν σε οποιοδήποτε σημείο της ακτής επιθυμούν: στην σκιά των δέντρων ή κάτω από το καλαμωτό υπόστεγο, κάτω από τον καυτό ήλιο για να μαυρίσουν, με τα πόδια μέσα στο νερό για να δροσίζονται. Κάποιες καρέκλες θα σχηματίσουν μεγάλες παρέες, ενώ μερικές θα βρεθούν στα πιο μοναχικά σημεία. Μπορούν επίσης να καθίσουν στις πλατφόρμες για να κάνουν βουτιές. Αργότερα θα παίξουν βόλεϊ στο γήπεδο που βρίσκεται στην άκρη της ακτής. Ίσως να απολαύσουν έναν καφέ ή μια παγωμένη λεμονάδα και κάποιο σνακ. Όταν πια η μεσημεριανή ζέστη υποχωρήσει και ο ήλιος αρχίσει να δύει θα μαζέψουν τα πράγματα τους και θα κατευθυνθούν πάλι προς τα αποδυτήρια αφού πατήσουν στο ποδόλουτρο για να ξεπλύνουν την άμμο από τα πόδια τους. Ντυμένοι πια με τα ρούχα της πόλης απομακρύνονται ξανά από την ακτή ξεγνοιαστοί και ανανεωμένοι.

Αυτό είναι το όνειρο της θερινής Κυριακής. Η εργασία αυτή σκοπεύει στην δημιουργία ενός νέου θερινού ονείρου, που αναπλάθει αυτό του '70 και ανατρέπει τη σύγχρονη εικόνα της οργανωμένης ακτής.

εικ. 17 Άνθρωποι και εξοπλισμός στα Αστέρια Γλυφάδας

Η ακτή σήμερα.

Η πλαζ της Βούλας σήμερα είναι ερειπωμένη. Η είσοδος στην παραλία είναι ανοιχτή για το κοινό ωστόσο οι εγκαταστάσεις της δεν είναι πλέον λειτουργικές. Στα κτίρια, οι περισσότεροι τοίχοι που χωροθετούν τα αποδυτήρια και τις υπόλοιπες λειτουργίες έχουν πλέον γκρεμιστεί και η διάκριση μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού χώρου είναι εμφανής μόνο από το υλικό του πατώματος. Η ελάχιστοι τοίχοι που απομένουν μας βοηθούν να φανταστούμε τη μορφή των κτιρίων όπως σχεδιάστηκαν κάποιες δεκαετίες πριν. Σχετικά αναλλοίωτος παραμένει ο σκελετός των κτιρίων, αυτή η δομή από κολώνες και δοκούς, πάνω στην οποία εδράζονται οι πλάκες, οι οποίες σε κάποια σημεία παραμένουν στη θέση τους. Παραμένουν επίσης μερικές από τις υποδομές για τα καλαμωτά υπόστεγα, οι κολώνες δηλαδή με την διάτρητη πλάκα.

Αυτός ο γυμνός σκελετός που βρίσκεται τώρα στην ακτή αποτέλεσε την αφορμή για την αρχιτεκτονική διερεύνηση που ακολουθεί στην επόμενη ενότητα. Στο πάρκινγκ τα φυτά τρυπούν την ασφαλτο και επεκτείνονται πέρα από τον προκαθορισμένο τους χώρο. Ο σχεδιασμός των χώρων στάθμευσης παύει να είναι εμφανής. Το πάρκινγκ είναι έρημο καθώς δεν είναι προσβάσιμο για οχήματα επομένως δεν υπάρχει λόγος επίσκεψης σε αυτό. Η παραλία έχει μετατραπεί σε ένα ιδιόρρυθμο πάρκο. Οι κάτοικοι της τριγύρω περιοχής την επισκέπτονται για τρέξιμο ή περπάτημα καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, ενώ οι εξέδρες φιλοξενούν ψαράδες. Κατά τη διάρκεια της καραντίνας η πλαζ απέκτησε απροσδόκητα ζωή, καθώς συγκέντρωνε κόσμο με την αιτιολογία της «σωματικής άσκησης».

Φωτογραφίες από το προσωπικό μου αρχείο

Φωτογραφίες από το προσωπικό μου αρχείο

III. Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΚΤΗΣ

Προγραμματισμός μελέτης.

Χώρος στάθμευσης οχημάτων.

Κυρίως κτήρια και χάραξη του τοπογραφικού διαγράμματος.

Το πρόγραμμα των κτιρίων

Ο εξοπλισμός.

Οι εξέδρες.

Διαδρομές και παραστάσεις.

Λειτουργία της ακτής.

Προγραμματισμός μελέτης

Οι ιδέες για την αξιοποίηση της ακτής προκύπτουν από ένα πάντρεμα του αρχικού προγράμματος των εγκαταστάσεων και της ιδιαίτερης μορφής που απέκτησαν λόγω της εγκατάλειψής τους.

Η μελέτη για τη δημιουργία της νέας ακτής πρέπει να πραγματοποιηθεί σε τρία επίπεδα:

Το πρώτο αφορά το σχεδιασμό των επιμέρους χώρων και οι λειτουργίες τους. Στο δεύτερο ερευνάται η σχέση και η επικοινωνία μεταξύ αυτών των χώρων και στο τρίτο σύνδεση του κάθε χώρου αλλά και του συνόλου με την τριγύρω αστική περιοχή. Τα τρία αυτά επίπεδα είναι αλληλένδετα και οι αλλαγές που προκύπτουν στο καθένα από αυτά επηρεάζουν και τα υπόλοιπα, έτσι κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού εξετάζονται παράλληλα.

Η ανάλυση της μελέτης θα γίνει με τη σειρά που αυτή πραγματοποιήθηκε, με αφετηρία το χώρο στάθμευσης.

Χώρος στάθμευσης οχημάτων

Τα πάρκινγκ δεν προορίζονται για την παραμονή των ανθρώπων σ αυτά. Η επίσκεψη είναι αμιγώς διεκπεραιωτική για την στάθμευση και την παραλαβή του οχήματος. Ως χώροι δεν αναδεικνύονται, αλλά απομονώνονται αφού η θέα των παρκαρισμένων οχημάτων δεν είναι ιδιαίτερα ελκυστική. Έτσι η θέση του πάρκινγκ της Β' Πλαζ Βούλας έχει δημιουργήσει μια νεκρή ζώνη μεταξύ της ακτής και της τριγύρω αστικής περιοχής, ιδιαίτερα τώρα που δεν επιτελεί πια το σκοπό του.

Ο εγκαταλελειμμένος πια χώρος στάθμευσης σταδιακά αποδομείται, αφού πλέον κυριεύεται από τα φυτά. Ο ελκυστικός, κατά κάποιο τρόπο, χώρος που έχει δημιουργηθεί μας καλεί να ανατρέψουμε την αρχική λειτουργία του.

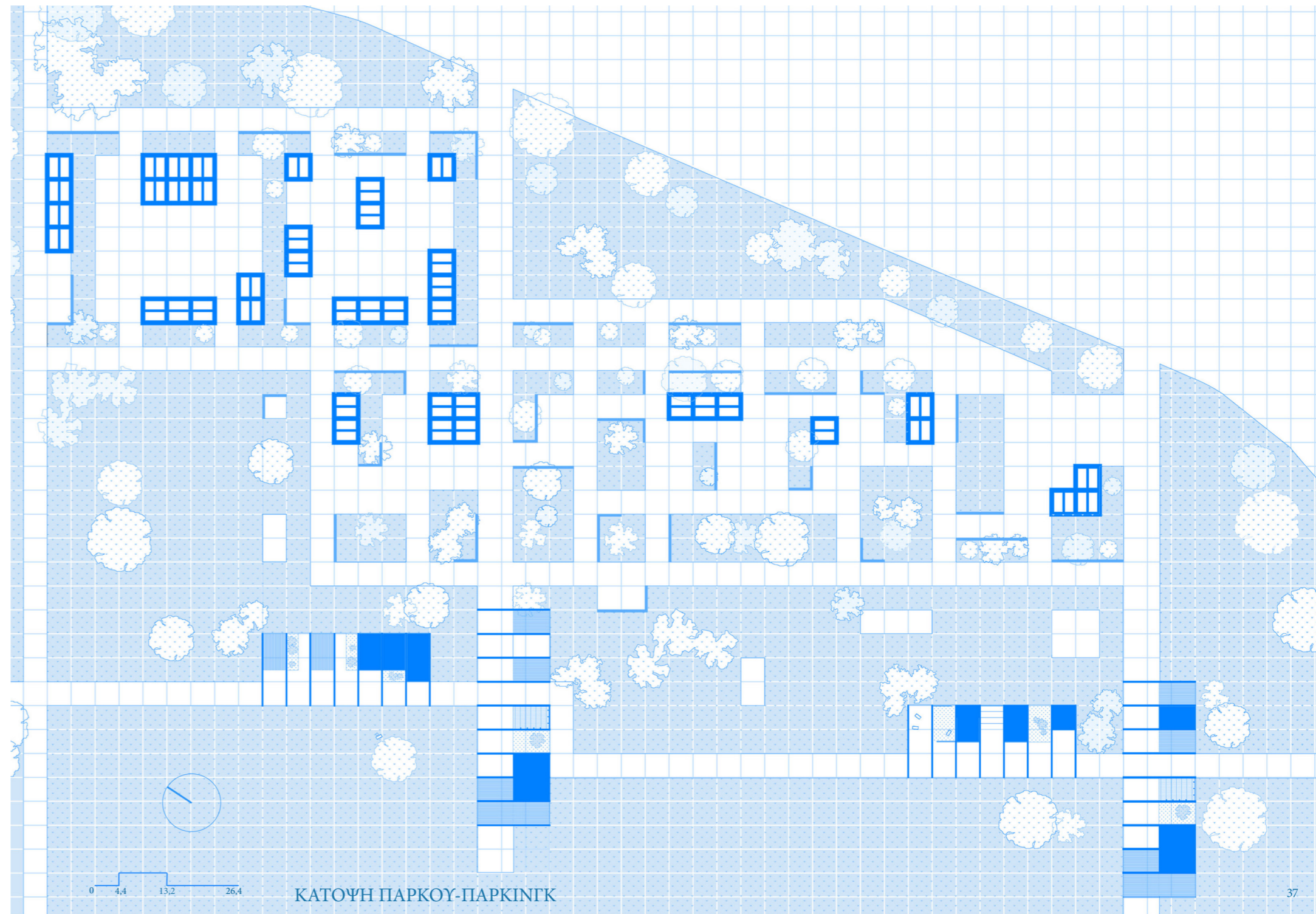
Διερευνούμε λοιπόν την ιδέα ενός πάρκινγκ που μετατρέπεται σε πάρκο. Σε ένα πάρκο που κινούνται και “σταθμεύουν” οι άνθρωποι και ο εξοπλισμός τους. Ο σχεδιασμός του νέου χώρου γίνεται με οδηγό τα υπάρχοντα σημεία πρασίνου και ασφάλτου και πάνω στον προαναφερθέντα κάναβο. Έτσι, το πάρκο έχει τη δομή που μοιάζει με αυτή του αρχικού πάρκινγκ.

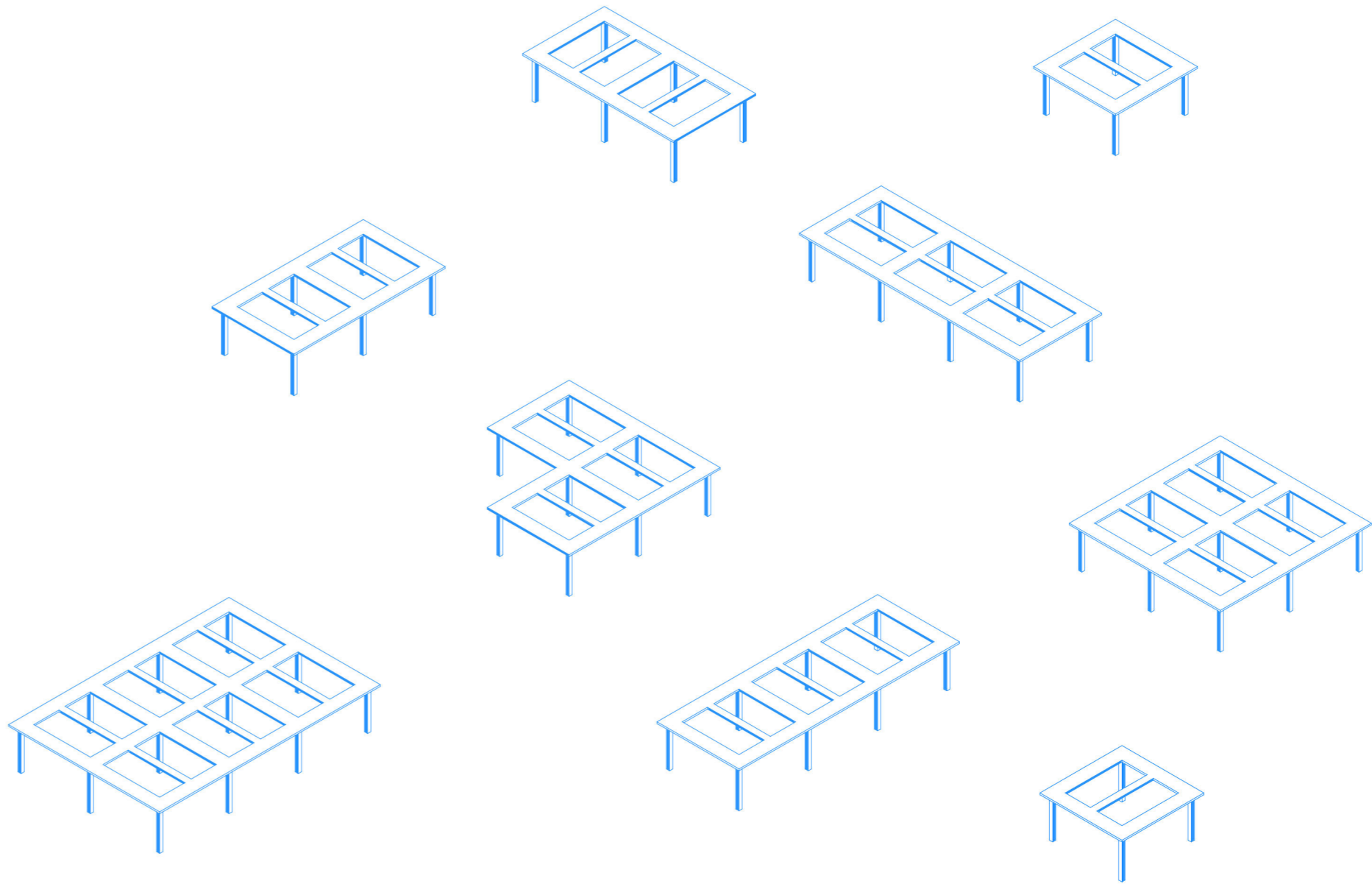
Η δομή αυτή καταρρίπτεται ωστόσο πλησιάζοντας προς τη θάλασσα ούτως ώστε να ενοποιείται με την υπόλοιπη ακτή. Άλλωστε πλέον δεν είναι επιθυμητή η απομόνωση του. Εξίσου ανεπιθύμητη είναι και η αποκοπή από την γύρω περιοχή, καθώς η πρόθεση για το νέο αυτό πάρκο είναι να αποτελέσει τμήμα του αστικού ιστού. Ήταν απαραίτητο λοιπόν να επανεξεταστεί η είσοδος στο χώρο. Η μελέτη αυτή θα αναλυθεί στη συνέχεια καθώς συνδέεται περισσότερο με τους κύριους κτιριακούς όγκους.

Σημαντικός παράγοντας για ένα ελκυστικό πάρκο είναι οι σκιεροί χώροι. Στις θέσεις που στάθμευαν κάποτε οχήματα, τώρα θα τοποθετηθούν καλαμωτά υπόστεγα, όπως αυτά που βρίσκονταν κάποτε στην πλαζ. Για αρχή θα επανεξεταστεί ο σχεδιασμός τους, που περιεγράφηκε προηγουμένως. Συνοπτικά, στις γωνίες ενός τετραγώνου πλευράς 4,4 μέτρων τοποθετούνται τέσσερις κολώνες και πάνω τους μια πλάκα με δύο ίσες ορθογώνιες τρύπες. Τα υπόστεγα μοιάζουν να σχεδιάστηκαν με βάση τον πολλαπλασιασμό αυτών των μονάδων.

Με βάση αυτή τη λογική, δημιουργούνται υπόστεγα διαφόρων σχημάτων, τα οποία «παρκάρουν» στο πάρκο. Η χρήση αυτών, όπως και του πάρκου γενικά μπορεί να είναι ελεύθερη στον επισκέπτη, που έχει τη δυνατότητα να τοποθετήσει τον εξοπλισμό του σε οποιοδήποτε σημείο επιθυμεί, ή μερικώς οργανωμένη, όπως για παράδειγμα να τοποθετηθεί κάποια καντίνα ή να στηθεί μια λαϊκή αγορά.

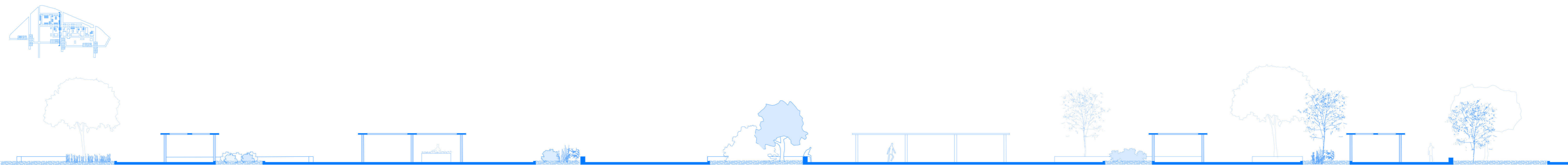
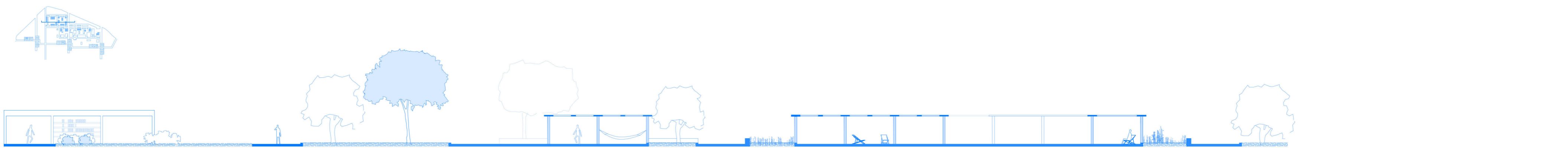
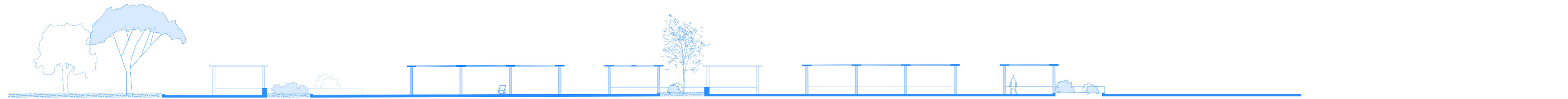
Σε διάφορα σημεία γύρω από τους χώρους πρασίνου κατασκευάζονται χτιστά πεζούλια, για να πραγματοποιούν στάση οι επισκέπτες. Πέραν αυτού, το πρόγραμμα του πάρκου δεν είναι προκαθορισμένο αλλά διαμορφώνεται πλήρως από τους επισκέπτες του.

ΤΑ ΣΚΙΑΣΤΡΑ

ΤΟΜΕΣ ΠΑΡΚΙΝΓΚ

Κυρίως κτήρια και χάραξη του τοπογραφικού διαγράμματος.

Η ιδέα για την αξιοποίηση των βασικών κτιρίων γεννήθηκε μέσα από την εικόνα του απογυμνωμένου σκελετού, όπου το «διπλό Π» δημιουργεί νοητά δύο παράλληλους διαδρόμους. Ο ένας διάδρομος θα διατηρηθεί, λειτουργώντας σαν πέρασμα, ενώ ο άλλος θα διαιρεθεί με βάση τις κολώνες για να φιλοξενήσει τις επιμέρους λειτουργίες. Η τακτική αυτή θα εφαρμοστεί σε όλα τα κτίρια.

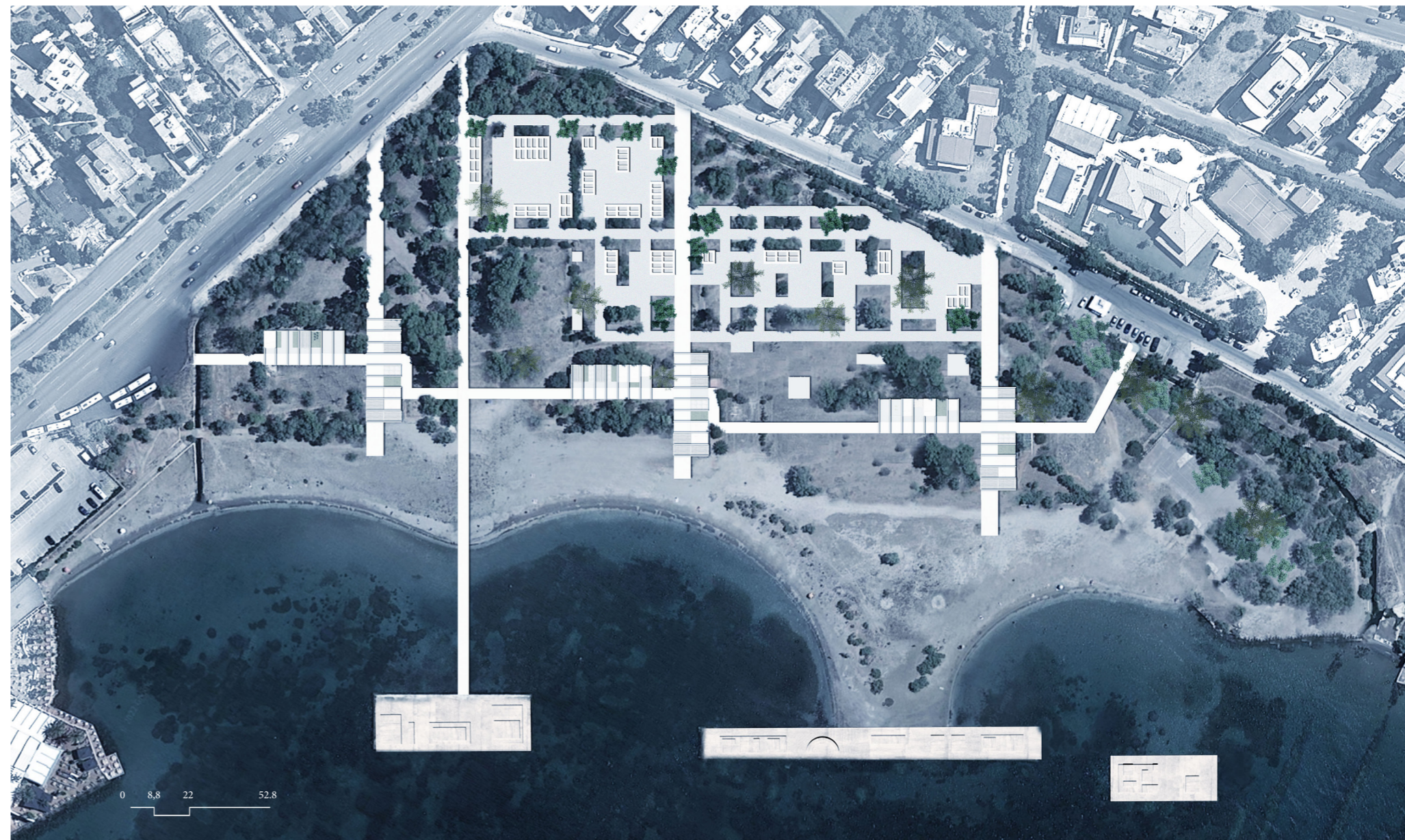
Η σύνδεση των κτισμάτων μεταξύ τους αλλά και η πρόσβαση σε αυτά συνδέθηκε άμεσα με αυτή την ιδέα. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι το ένα καθόρισε το άλλο.

Η σκέψη ήταν ότι τα οριζόντια σκέλη τους, οι διάδρομοι δηλαδή που εκτείνονται παράλληλα με την ακτή θα ενωθούν μεταξύ τους δημιουργώντας μια διαδρομή που θα φτάνει στα δυο άκρα της παραλίας. Δημιουργήθηκαν έτσι δυο εισοδοί. Η μία βρίσκεται στην Παραλιακή· στο σημείο αυτό ο δρόμος δημιουργεί ένα πλάτωμα για τη στάση και στάθμευση των λεωφορείων. Από εκεί ξεκινάει ένα μονοπάτι πλάτους 4,4 μέτρων που περνώντας μέσα από τα οριζόντια τμήματα των κτιρίων καταλήγει σε μια δεύτερη είσοδο επί της οδού Ακτής.

Όσον αφορά τα κάθετα τμήματα, μέσα από κάθε σκέλος περνάει ένας ξεχωριστός διάδρομος πλάτους 6,6 μέτρων που ξεκινάει από το δρόμο και καταλήγει στην αμμουδιά. Δημιουργούνται έτσι άλλες τρεις εισοδοί, μία από την Παραλιακή και δύο από την οδό Ακτής.

Μια τελευταία είσοδος δημιουργήθηκε στη διασταύρωση των δύο δρόμων. Το σημείο αυτό του οικοπέδου είναι αυτό που απέχει περισσότερο από τη θάλασσα. Το μονοπάτι που ξεκινάει από αυτή την είσοδο, θα έχει μήκος 250 μέτρα και θα οδηγεί τον επισκέπτη από το δρόμο, απευθείας μέσα στη θάλασσα πάνω στην μια τσιμεντένια εξέδρα. Οι τσιμεντένιες εξέδρες θα επισκευαστούν και θα διατηρήσουν τη σημερινή δομή τους.

Αυτές είναι οι χαράξεις που διαμόρφωσαν το τοπογραφικό διάγραμμα της ακτής. Οι τρεις από τους πέντε νέους διαδρόμους περνούν μέσα από το πάρκο. Επομένως η είσοδος σε αυτό γίνεται άμεσα από τρεις διαφορετικές εισόδους. Με βάση αυτό καθορίστηκε και η οριστική μορφή του πάρκου.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΤΗΣ ΑΚΤΗΣ

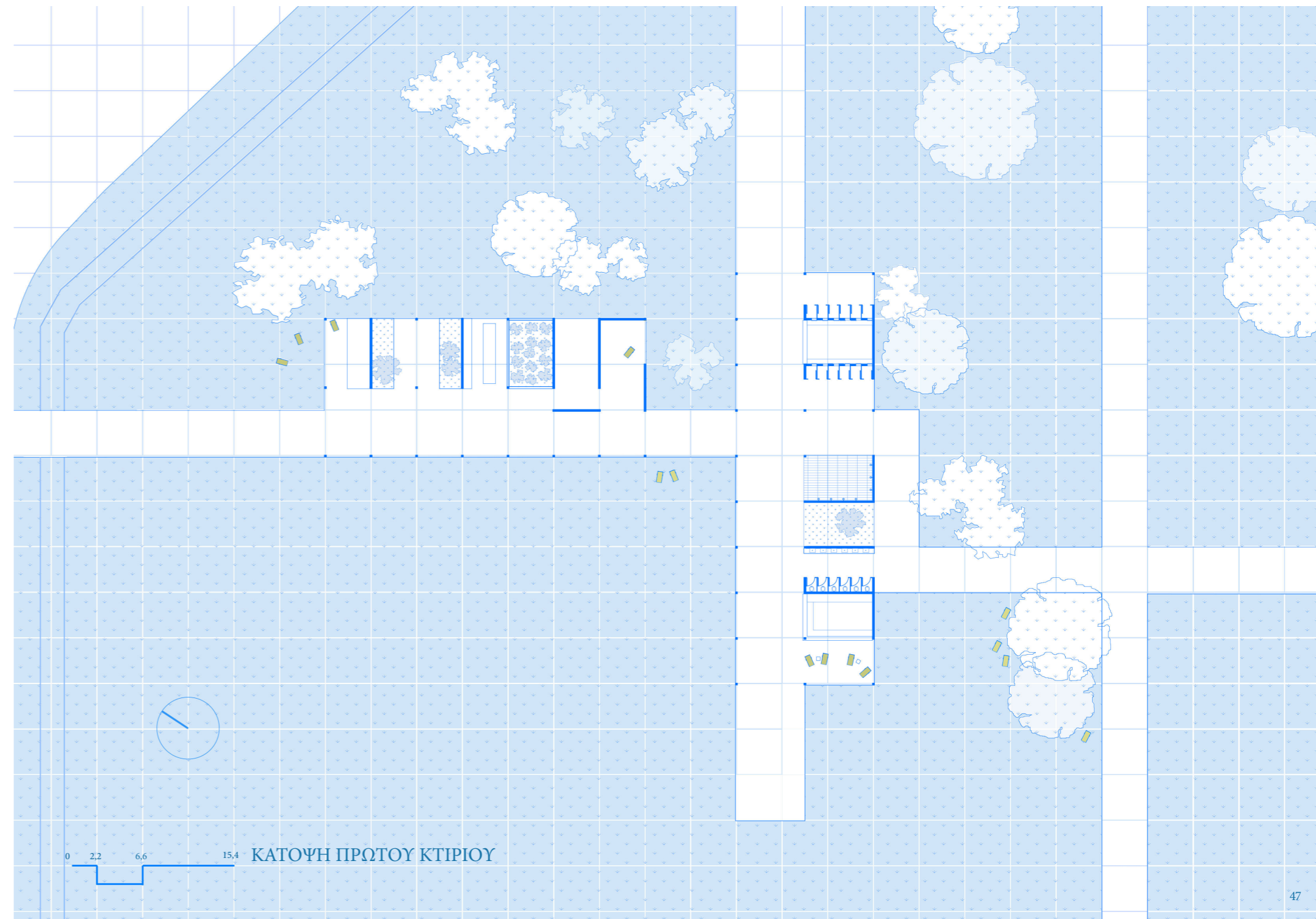
Το πρόγραμμα των κτιρίων.

Για τη μετατροπή του γυμνού τσιμεντένιου σκελετού σε στοά, ακολουθείται η εξής διαδικασία. Η μεριά που θα αποτελεί το πέρασμα για τον επισκέπτη θα παραμείνει ως έχει χωρίς να υποστεί κάποια αλλαγή ή προσθήκη. Η άλλη μεριά πρέπει να χωριστεί σε επιμέρους χώρους. Ο διαχωρισμός των επιμέρους χώρων πραγματοποιείται είτε κυριολεκτικά, με την οριοθέτηση τους με τοίχους, είτε νοητά, όπως για παράδειγμα με τη χρήση διαφορετικού τύπου οροφής, την τοποθέτηση φύτευσης ή την εναλλαγή πατώματος. Σε αντίθεση με το πάρκο η χρήση των κυρίως κτισμάτων είναι μερικώς προκαθορισμένη.

Στον κάθετο άξονα που καταλήγει στη θάλασσα τοποθετούνται με τη σειρά όλες οι δραστηριότητες που εισάγουν τον επισκέπτη στη «διαδικασία του μπάνιου». Ο επισκέπτης εισέρχεται από την είσοδο στο κάθετο μονοπάτι που οδηγεί στη θάλασσα. Φτάνοντας στο σημείο που διασχίζει τη «στοά» θα συναντήσει αριστερά του τις εγκαταστάσεις των αποδυτηρίων.

Όπως ειπώθηκε νωρίτερα, τα αποδυτήρια αποτελούσαν την κυρίαρχη λειτουργία της αρχικής πλαζ. Η παράξενη για τα σημερινά δεδομένα εγκατάσταση με το «σύστημα σάκων» θα μεταφερθεί και στην σύγχρονη παραλία για να μυήσει τον επισκέπτη σε αυτό το ξεχασμένο παιχνίδι. Δύο εξάδες καμπινών τοποθετούνται εκατέρωθεν μιας αίθουσας με αποθηκευτικούς χώρους. Σε αντίθεση με την αρχική κατασκευή το δωμάτιο αποθήκευσης δεν είναι κρυφό. Ένα μεγάλο άνοιγμα προς τη μεριά του διαδρόμου επιτρέπει σε έναν επισκέπτη να παρακολουθεί το παιχνίδι με τα παράθυρα που ανοίγουν και την διαδικασία ανταλλαγής του σάκου.

Προχωρώντας, ο κάθετος διάδρομος διασταυρώνεται με το οριζόντιο μονοπάτι. Σε αυτό το σημείο βρίσκονται τα ντουζ, μια παροχή που πιθανά θα αξιοποιήσει ο λουόμενος όταν ακολουθήσει την αντίθετη διαδρομή, αυτή της επιστροφής. Στη συνέχεια είναι η τουαλέτες, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να ναι προσβάσιμες και από το οριζόντιο μονοπάτι. Τέλος, πάνω στην άμμο πλέον, βρίσκεται το αναψυκτήριο, γύρω από το οποίο τοποθετείται καλαμωτό υπόστεγο για να παρέχει σκιά. Ο χώρος κάτω από αυτά είναι κενός και είναι στην ευχέρεια του επισκέπτη να τον διαμορφώσει χρησιμοποιώντας τον εξοπλισμό που είναι διαθέσιμος στην ακτή. Τις ίδιες λειτουργίες φιλοξενούν και τα τρία κάθετα κτίσματα.

Όπως σε μια στοά, έτσι κι εδώ οι λειτουργίες διαδέχονται η μια την άλλη και είναι ανεξάρτητες, σε μερικά σημεία παράταιρες. Ο χαρακτήρας τους είναι εμπορικός, κοινωνικός, ψυχαγωγικός. Οι δραστηριότητες που προτείνονται δεν αφορούν την ακτή καθ' αυτή και πολλές από αυτές θα έλεγε κανείς ότι ανήκουν στην πόλη.

Οι λειτουργίες αυτές, που σε ένα άλλο μέρος θα καταλάμβαναν ίσως και ένα κτίριο, εδώ καταλαμβάνουν μια επιφάνεια 4,4 επί 6,6 μέτρων, όπως ορίζεται από τις κολώνες του σκελετού. Η τελευταία στήλη από κολώνες στον οριζόντιο άξονα περιλαμβάνει τέσσερις κολώνες αντί για τρεις, όπως έχουν οι υπόλοιπες επτά στήλες, δημιουργώντας έτσι έναν πιο σύνθετο σχηματισμό. Οι χώροι που δημιουργήθηκαν στο σημείο αυτό είναι μεγαλύτεροι και πιο σύνθετοι από τους υπόλοιπους. Εξέχουσα θέση έχουν και οι λειτουργίες που βρίσκονται στο άλλο άκρο κάθε οριζόντιας μονάδας, λόγω του ότι είναι ορατές από πολλά σημεία της παραλίας.

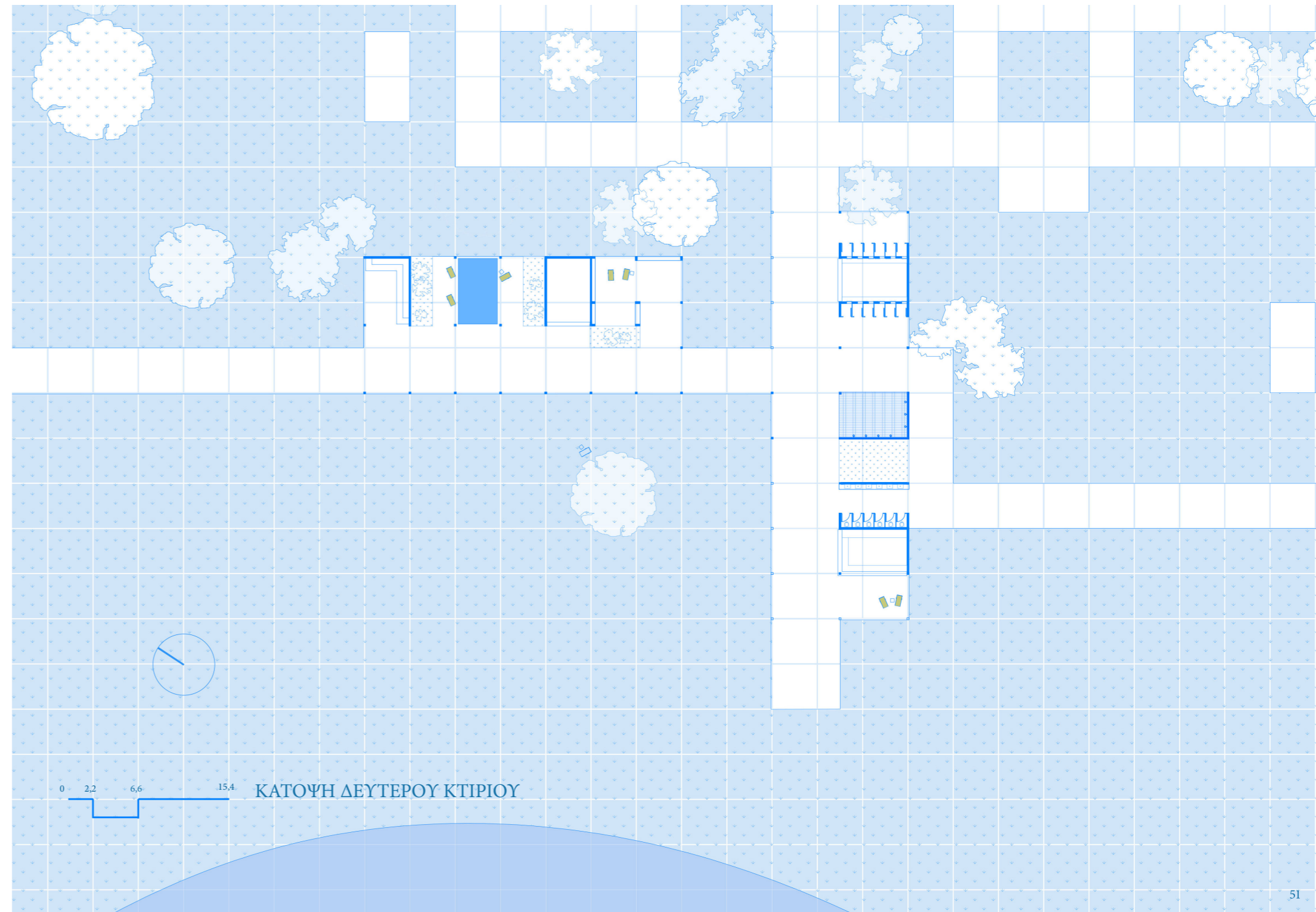
Στην αρχή της πρώτης στοάς, δημιουργείται μια θεατρική σκηνή η οποία μπορεί να φιλοξενήσει οργανωμένα θεάματα, αλλά και αυτοσχέδιες από το θεατή παραστάσεις. Η θέση της σκηνής είναι κομβική καθώς αποτελεί την πρώτη λειτουργία που συναντά ο επισκέπτης εισερχόμενος από την Παραλιακή, ενώ υπάρχει γύρω της χώρος αρκετός για φιλοξενήσει το κοινό. Στο τέλος της, βρίσκεται ένας εκθεσιακός χώρος, στον οποίο τοίχοι υψώνονται σε λαβυρινθώδη σχηματισμό για να φιλοξενήσουν τα έργα του εκάστοτε καλλιτέχνη. Το κτίσμα συμπληρώνει μια δημόσια κουζίνα με λαχανόκηπο, η οποία συντηρείται και χειρίζεται από τους επισκέπτες.

Εισερχόμενος στην δεύτερη στοά ο περιηγητής συναντά μια κερκίδα όπου μπορεί να συγκεντρώσει ομάδες ή να φιλοξενήσει μεμονωμένα άτομα. Ο χρήστης της μπορεί να γίνει παρατηρητής αλλά και υποκείμενο παρατήρησης ταυτόχρονα, λόγω της εξέχουσας θέσης του. Στην πορεία αυτής βρίσκονται μια ρηχή πισίνα, για παιχνίδι μέσα στο νερό και ένα περίπτερο από το οποίο ο επισκέπτης μπορεί να δανειστεί διάφορα είδη παραλιακού εξοπλισμού. Στον μεγάλο χώρο πριν την έξοδο δημιουργείται μια ανταλλακτική βιβλιοθήκη που λειτουργεί με την συνεισφορά των επισκεπτών.

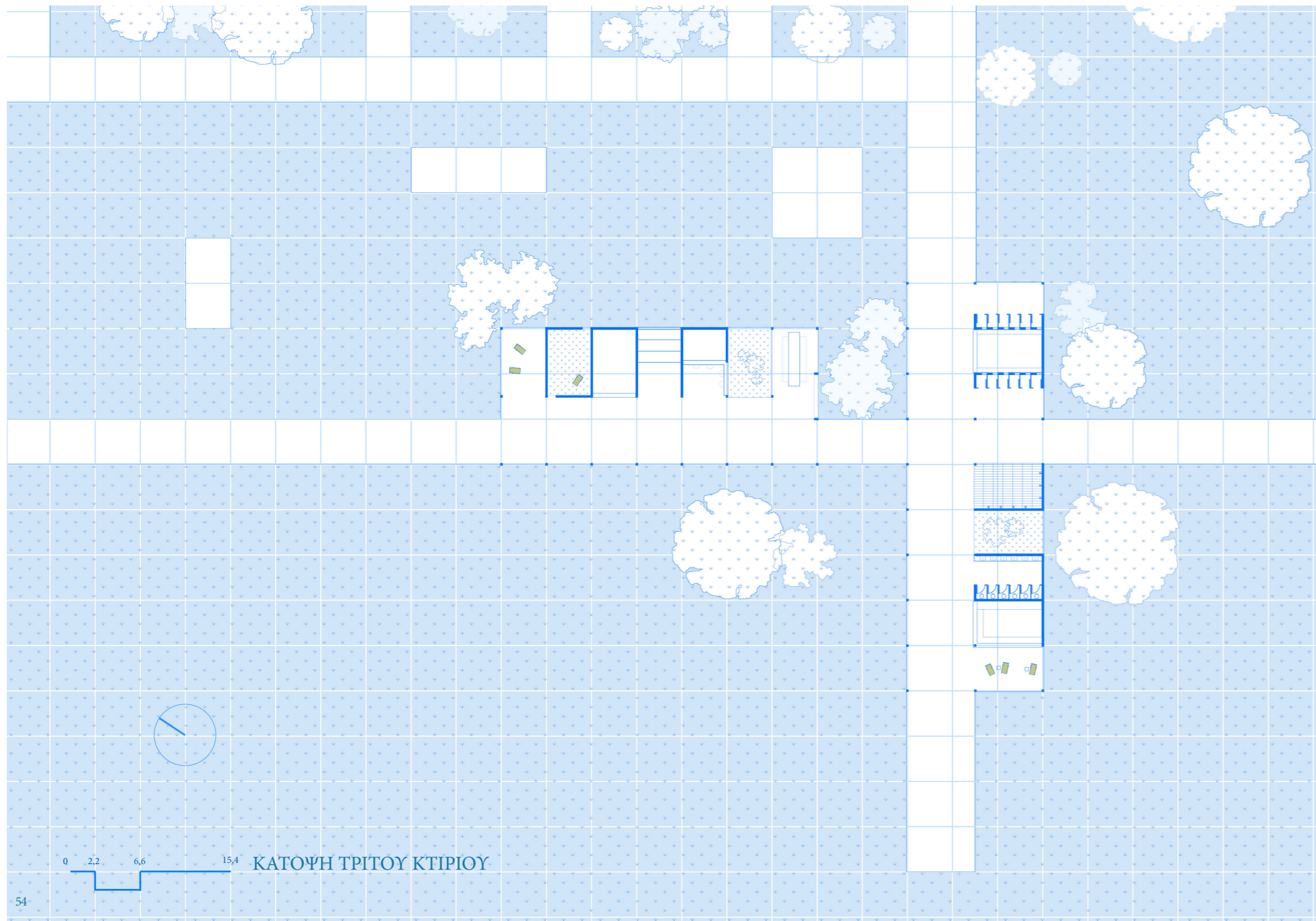
Η τρίτη στοά ξεκινάει με άλλον ένα χώρο αφιερωμένο στην έκφραση, αυτή τη φορά το έκθεμα είναι ο τοίχος, που μπορεί να αξιοποιηθεί με τον τρόπο που επιθυμεί ο καλλιτέχνης. Ένας γραμμένος ή ζωγραφισμένος τοίχος μπορεί να αποτελέσει ένα μέσο επικοινωνίας μεταξύ των επισκεπτών. Ακολουθεί ένας «κρυφός» κήπος, που περικλείεται από ψηλούς τοίχους, μια πιο μικρή κερκίδα, με θέα τη θάλασσα, ένα ακόμα περίπτερο με εξοπλισμό και ένα μικρό μπάρ. Πριν ολοκληρωθεί η παραθαλάσσια διαδρομή συναντάμε έναν χώρο, πυρήνας του οποίου είναι ένα μεγάλο τραπέζι, που προορίζεται για ομαδικά παιχνίδια.

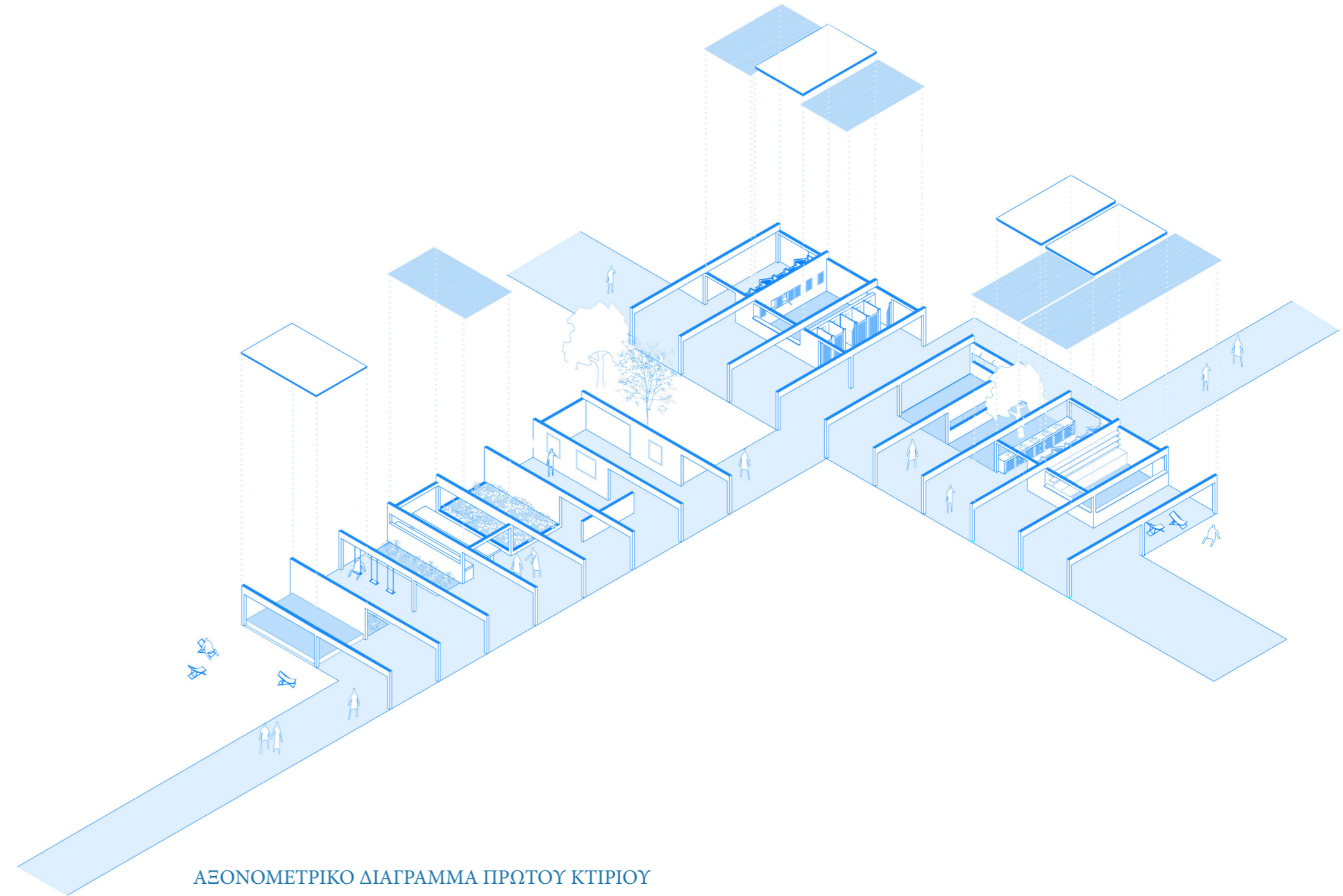
Οι διάφοροι χώροι στις στοές, ανάλογα τη χρήση τους, στεγάζονται από πλάκα από μπετό, σκιάζονται από καλαμωτό υπόστεγο ή παραμένουν ακάλυπτοι.

Οι παραπάνω δραστηριότητες κατά βάση ενθαρρύνουν τη συλλογικότητα, δίνεται ωστόσο χώρος και στους μοναχικούς περιηγητές. Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα είτε να εμπλέκεται στις δράσεις της ακτής, είτε να είναι παρατηρητής αυτών.

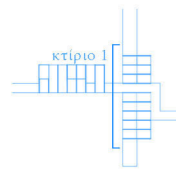
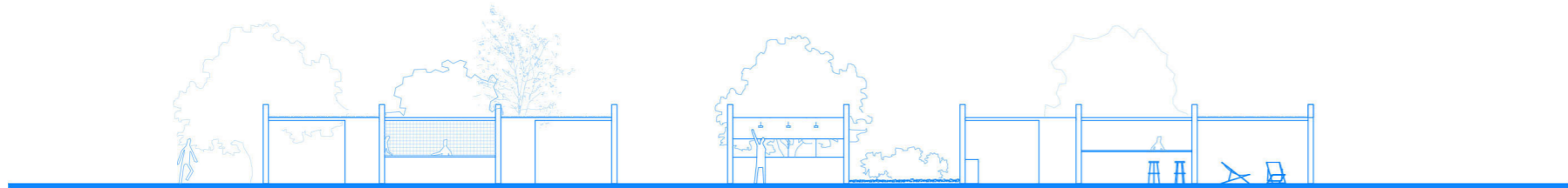
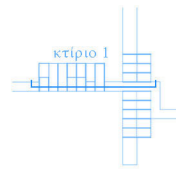
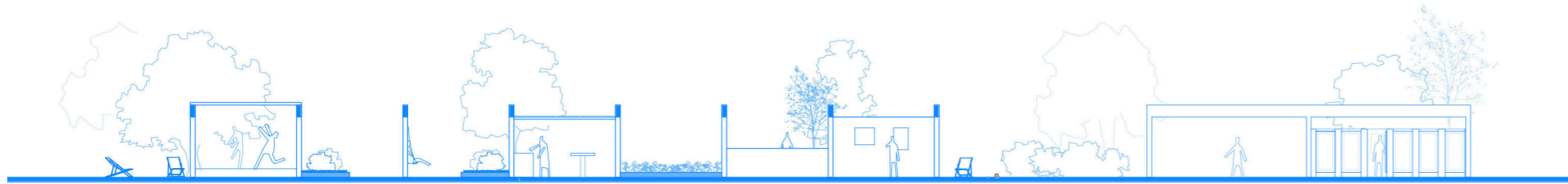

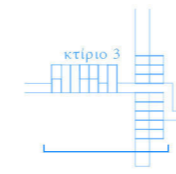
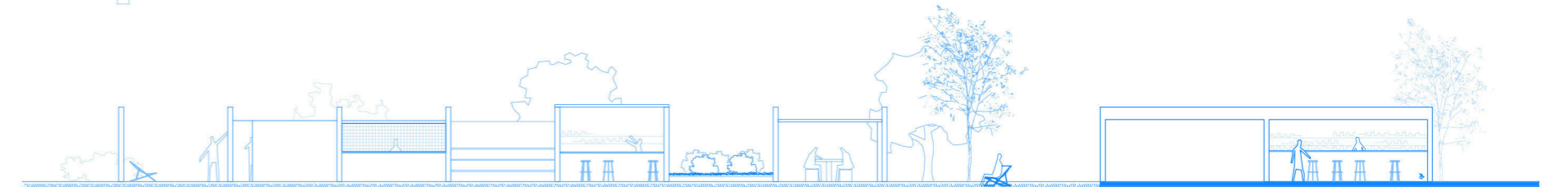
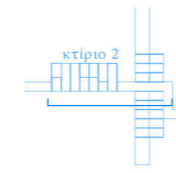
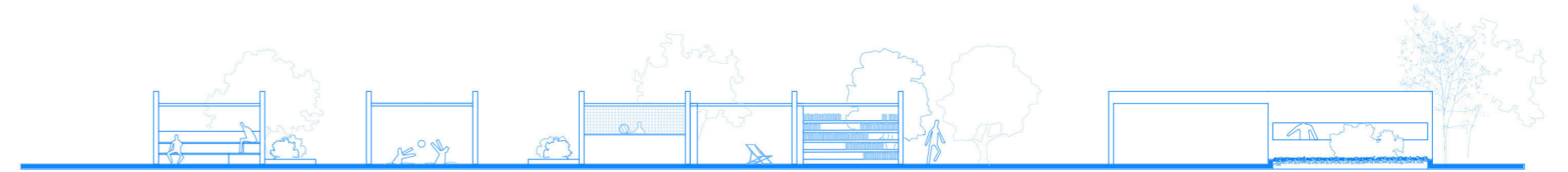

ΑΕΟΝΟΜΕΤΡΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΡΩΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

ΟΨΕΙΣ-ΤΟΜΕΣ ΚΤΙΡΙΩΝ

Ο εξοπλισμός.

Μια ενδιαφέρουσα παροχή της πλαζ του '60 είναι αυτή των καθισμάτων και πάγκων που είναι ελεύθεροι να μετακινηθούν. Μια δυνατότητα που δεν έχει ο λουόμενος σε μια σύγχρονη οργανωμένη ακτή. Ο βασικός εξοπλισμός στην νέα πλαζ είναι η καρέκλες «σεζλονγκ» που βρίσκονται σκορπισμένες στην ακτή και είναι ελεύθερες να μετακινηθούν και να χρησιμοποιηθούν τόσο στην παραλία όσο και στο πάρκο ώστε να δημιουργεί ο επισκέπτης τη δική του συνθήκη παραμονής στην ακτή. Πέραν αυτών οι επιμέρους χώροι έχουν το δικό τους εξοπλισμό με βάση το πρόγραμμα τους, ενώ από τα περίπτερα που βρίσκονται στις στοές, ο επισκέπτης μπορεί να δανειστεί ό, τι άλλο χρειάζεται. Στην αμμουδιά θα τοποθετηθούν διάσπαρτα πάνινες ομπρέλες, ώστε να υπάρχει σκίαση για όσους επιθυμούν να καθίσουν κοντά στη θάλασσα. Οι ομπρέλες δεν θα παραταχθούν με πυκνό και οργανωμένο τρόπο ώστε να αφήνεται στον επισκέπτη το περιθώριο να κινείται ευέλικτα στην ακτή και να συμβάλει στην διαμόρφωση της.

Οι εξέδρες.

Οι εξέδρες είναι η επέκταση της ακτής. Η δύο από αυτές είναι προσβάσιμες από την στεριά: Η πρώτη μέσω του διαδρόμου που αναφέρθηκε παραπάνω και η δεύτερη βρίσκεται σε επαφή με την αμμουδιά. Η τρίτη προσεγγίζεται μόνο κολυμπώντας. Ως εκ τούτου στην τελευταία ο κολυμβητής δύσκολα μπορεί να μεταφέρει κάτι πέρα από το σώμα του. Είναι χώροι απομόνωσης αλλά και κοινωνικής συναναστροφής ταυτόχρονα. Αποστασιοποιημένες από την ακτή, προσφέρουν απρόσκοπτη θέα προς αυτή και της δράσεις που συμβαίνουν εκεί. Πάνω στις εξέδρες όγκοι από μπετό, δημιουργούν καθίσματα ποικίλων σχηματισμών για τους επισκέπτες.

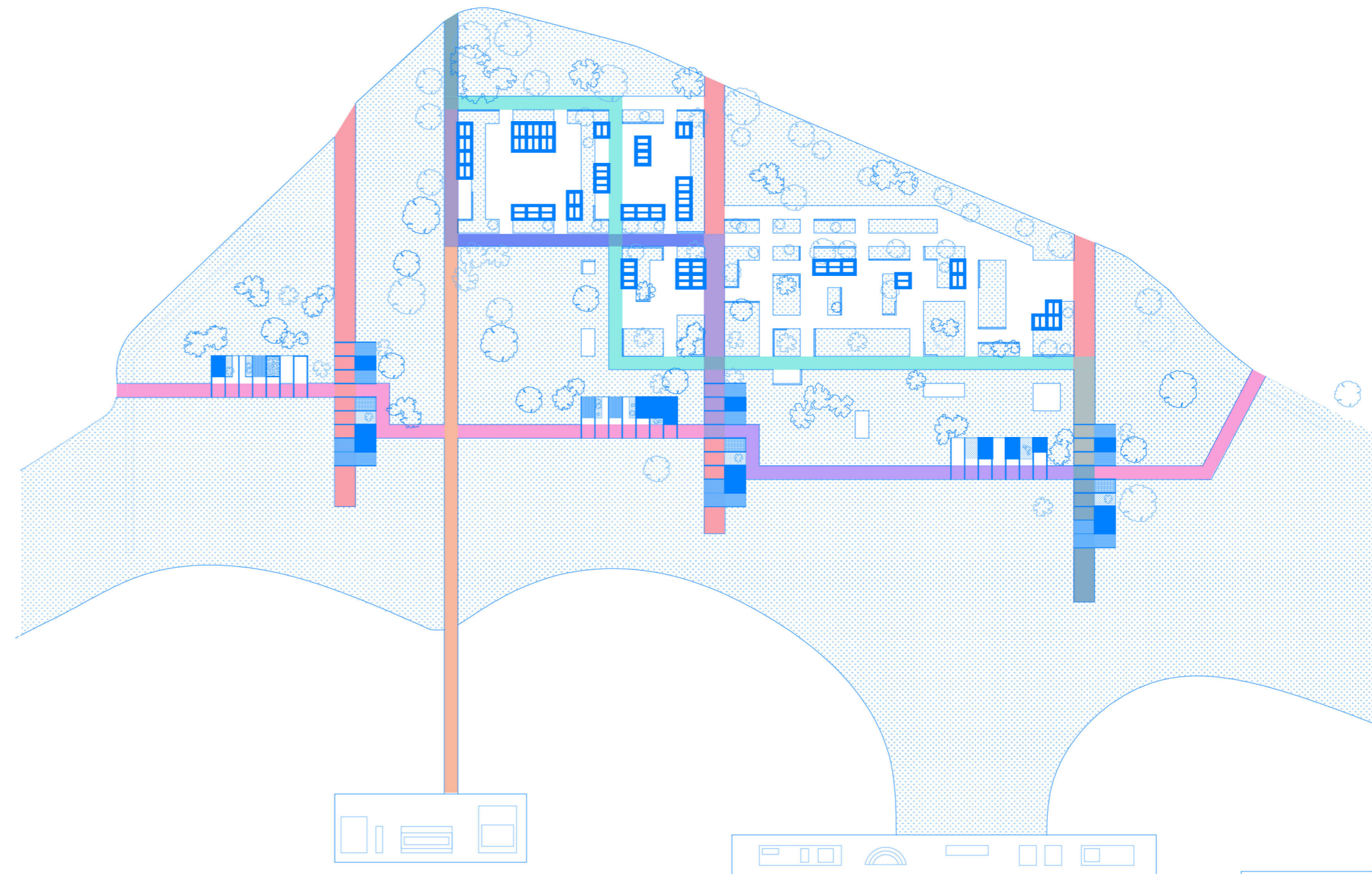

Διαδρομές και παραστάσεις.

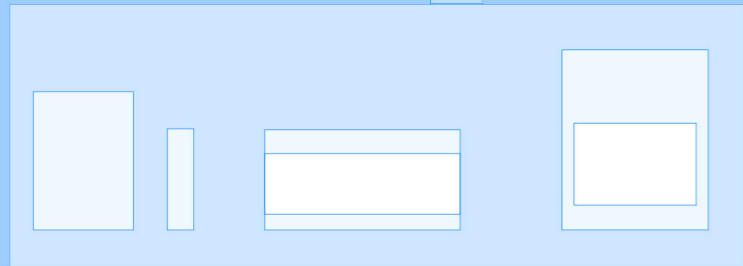
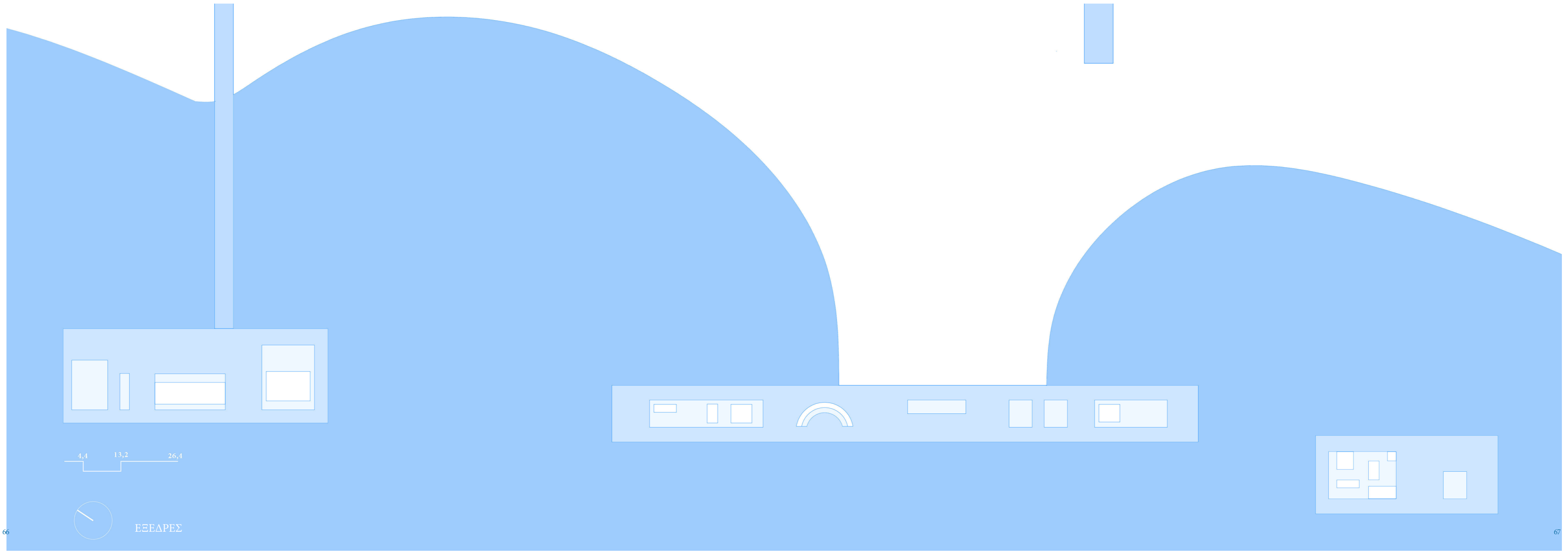
Οι διαδρομές είναι μεν προκαθορισμένες, μπορούν ωστόσο να «παραβιαστούν», ούτως ώστε ο περιπλανητής να συνθέσει τη δική του μοναδική πορεία στο χώρο. Οι διαδρομές αυτές δεν αποτελούν παρά εναλλαγές παραστάσεων και είναι ανεξάντλητες, από τη στιγμή που ο χώρος διαρκώς μεταμορφώνεται.

Λειτουργία της ακτής.

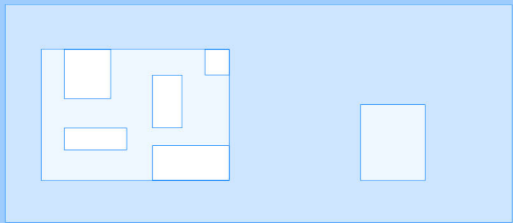
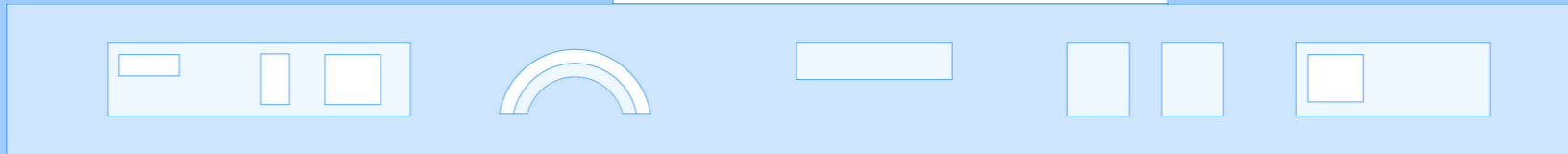
Βασική επιδίωξη αποτέλεσε η σύνδεση του πάρκου με το τριγύρω αστικό περιβάλλον και η άμεση πρόσβαση του επισκέπτη στην θάλασσα. Η επιλογή να μην υπάρχουν κλειστοί χώροι μπορεί να μην αποτελεί ιδανικό σενάριο για όλες τις εποχές του χρόνου, ωστόσο, με εξαίρεση τις λειτουργίες που αφορούν τη «διαδικασία του μπάνιου» προβλέπεται η χρήση του καθ' όλη την διάρκεια του, ως ένα παραθαλάσσιο αστικό πάρκο, αφού το ελληνικό κλίμα ευνοεί μια τέτοια συνθήκη.

ΚΑΠΟΙΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

ΕΞΕΔΡΕΣ

Επίλογος.

Στην εποχή μας η επίσκεψη στη θάλασσα αποτελεί μεταφορά του σύγχρονου τρόπου ζωής σε παραθαλάσσιο περιβάλλον. Ο λουόμενος ξαπλωμένος νωχελικά στην ξαπλώστρα, ξεκουράζει το σώμα και το μυαλό του παθητικά, πιθανά μπροστά στην οθόνη του κινητού του, χωρίς να αντιλαμβάνεται τους ανθρώπους και το περιβάλλον τριγύρω.

Η εργασία αυτή προέκυψε μέσα από την διερώτηση για το ποιο είναι εν τέλει το θερινό όνειρο για τους Αθηναίους και πώς αυτό μπορεί να εκπληρωθεί. Η απάντηση είναι σαφώς διαφορετική για τον καθένα από εμάς, έτσι η επιδίωξη μου ήταν να δημιουργήσω την προσωπική μου ιδανική καλοκαιρινή συνθήκη. Μια υποδομή που θα προσκαλεί τον επισκέπτη σε ένα καλοκαιρινό παιχνίδι και θα τον εισάγει σε ένα περιβάλλον το οποίο θα τον προτρέψει να ξεχάσει για λίγο την νοοτροπία της ζωής στην πόλη και πρωτίστως να περάσει ωραίες στιγμές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αίσωπος Γ. (επιμ), 2015, ‘Τοπία Τουρισμού: Ανακατασκευάζοντας την Ελλάδα’ εκδ. Δομές

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Κουρέλου Ντ. , 2018, ‘Τα μπάνια των λαών’, Καθημερινή, 3 Αυγούστου
Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/k/travel/977892/ta-mpania-ton-laon/> [5/2/2022]

Νιάρχος Θ., 2013, ‘ΑΘΗΝΑ 1927: Η χρονιά των bains mixtes’, Τα νέα, 9 Αυγούστου
Διαθέσιμο στο: <https://www.tanea.gr/2013/08/09/lifearts/athina-1927-h-xronia-twn-bains-mixtes>

ΑΡΧΕΙΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αβρ. Δ.,, 1956, Μολυσμένα νερά εις Φάληρον, εφ. Εμπρός, 21 Ιουλ, σελ 16

Κούμπιας Δ., 1965, ‘Αττικές ακρογιαλιές’, εφ. Ελευθερία, 4 Απριλίου, σελ. 4

Οικονόμου, Χρ., 1955, ‘Η Γλυφάδα ανοίγει τον Ιούλιον θαυμάσιο έργο πολιτισμού’, εφ. Εμπρός, 11 Ιουνίου, σελ. 7

Γερμανός, Φρ., 1960, ‘Μια νέα πλαζ στο Λαιμό Βουλιαγμένης’, εφ. Ελευθερία, 18 Αυγούτου, σελ.3

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Οικογένεια Παπαδοπούλου (1961), σκην. Ροβήρος Μανθούλης, Ελλάδα: Κύκλος Φίλμ

ΕΙΚΟΝΕΣ

1. <https://www.eirinika.gr/article/39567/me-athanata-synarpastika-erga-toy-nikoy-hatzikyriakoy-gkika-koryfaioy-zografoy-kai>

2. <https://parallaximag.gr/parallax-view/touristikes-egkatastasis-stin-ella>

3. <https://www.alimosonline.gr/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BC%CE%BD%CE>

4.<https://www.kathimerini.gr/k/travel/977892/ta-mpania-ton-laon/>

5. Εφημερίδα Ελευθερία 10/6/1962

6. <https://www.notia.gr/2018/02/asteras-vouliagmenis-1961-kabanes-tis-anastasias-tzakou-ta-afthentika-chromata/>

7. <https://www.notia.gr/wp-content/uploads/2018/02/ari-800x445.jpg>

8. <https://www.athensmagazine.gr/article/athens-guide/bestofathens/50064-retro-otan-oi-athhnaioi-ekanan-ta-mpanakia-toys-sta-asteria-glyfadas-kai-sth-boyliagmenh-photos>

9. <https://www.iefimerida.gr/news/119750/οταν-οι-αθηναιοι-σαν-σταρ-του-χόλιγουντ-έκαναν-τα-μπάνια-τους-στα-αστέρια-της-γλυφάδας-κ>

10. <https://www.i-diadromi.gr/2016/07/1963.html>

11. Οικογένεια Παπαδοπούλου (1961), σκην. Ροβήρος Μανθούλης

12. <http://www.yopk.gr/kalokairi-stin-athina-60s/g>

13. <https://www.lifo.gr/various/pos-gennithike-i-athinaiki-ribiera-kai-orama-tis-ellinikis-ntoltse-bit>

14. Αρχείο γραφείου “Αστικές Περιβαλλοντικές Αναπλάσεις α.ε.”

15. Χάρτες Google

16. Αρχείο Μουσείου Μπενάκη

17. <https://www.kathimerini.gr/life/city/923303/ta-asteria-tis-glyfadas-eyoiono-mellon-alla-kai-foteino-parelthon/>